

تحلیل تأثیر شناختی عامل سرزندگی بر احساس تعلق ساکنین محلات شهری

(مورد پژوهی: محلات شهر شیراز)

شهراد پورمحمد¹، سید علیرضا شجاعی^{2*}، حسین کلانتری خلیل آباد³ و مسعود تقوایی⁴

تاریخ دریافت: 1399/12/15

تاریخ پذیرش: 1400/07/08

چکیده: فضایی سرزنده است که در دامنه وسیعی از روز به دلیل سطح بالای دعوت کنندگی، افراد زیادی را به اختیار خود به آن فضا جذب نماید و در نتیجه ارتقای حس تعلق ساکنین نسبت به فضای مسکونی را به همراه داشته باشد. مقاله حاضر با طرح این پرسش که چرا حس تعلق از چهره محلات امروزی برگرفته شده است، آغاز می شود. برای پاسخ به این سؤال ابتدا 4 محله مسکونی زرهی، بعثت، اصلاح نژاد و سینما سعدی در شهر شیراز انتخاب و سپس باتوجه به مطالعات کتابخانه‌ای شاخص‌های سرزندگی تأثیرگذار بر احساس تعلق ساکنین استخراج شد. نوع پژوهش، توصیفی تحلیلی و از نظر روش انجام علی و همبستگی است، گردآوری اطلاعات به صورت میدانی و شیوه پیمایشی انجام شده است. پژوهش حاضر در سه گام اصلی با پرسشنامه و تحلیل آماری SPSS انجام شده و از آزمون تحلیل واریانس ANOVA و آزمون Tukey HSD و ضریب همبستگی اسپیرمن استفاده شده است که در گام نخست به توصیف کیفی متغیرهای سرزندگی بر احساس تعلق ساکنین و در گام دوم به مقایسه تأثیر شناختی عوامل مختلف سرزندگی بر میل به ماندن در محلات و در گام آخر به رابطه عامل سرزندگی و احساس تعلق به فضای زیستی پرداخته شده است. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که عامل سرزندگی اجتماعی و فرهنگی و طراحی تأثیر بیشتری بر احساس تعلق ساکنین داشته و نتایج تحلیل مقایسه تأثیر عوامل سرزندگی بر حس تعلق نشان می‌دهد که محلات در حیطه تأثیرگذاری عوامل سرزندگی اقتصادی و اجتماعی و محیط شناختی و طراحی بر احساس تعلق ساکنین در 2 گروه و در بحث سرزندگی فرهنگی در 3 گروه مجزا قرار گرفته‌اند و در نهایت تحلیل آزمون اسپیرمن مبین این مسأله است که تنها در محله بعثت میل به ماندن در فضا در ساکنین به چشم می‌خورد. نهایتاً این نتیجه به دست آمد که با بالا بردن شاخص‌های سرزندگی اجتماعی و فرهنگی و الگوهای طراحی می‌توان احساس تعلق ساکنین را افزایش داد، لذا پیشنهاد می‌شود با ایجاد فضاهای جمعی مناسب و برقراری جشن‌های سنتی و مشارکت ساکنین در امور محله و اصلاح الگوهای طراحی در بالا بردن سرزندگی کوشید. **واژگان کلیدی:** حس تعلق به مکان، سرزندگی محیطی، محلات شهر شیراز، محیط مسکونی.

این مقاله بر اساس پایان‌نامه نویسنده اول با عنوان تحلیل ترجیحات مسکونی جوانان بر اساس ویژگی‌های فرهنگی-محیطی حاکم بر جامعه (مورد پژوهی: ساکنین شهر شیراز) به راهنمایی نویسندگان دوم و سوم و مشاوره نویسنده چهارم انجام شده است.

¹ دانشجوی دکتری، معماری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد یاسوج، یاسوج، ایران.

² استادیار، گروه معماری و شهرسازی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد مشهد، مشهد، ایران. (نویسنده مسئول) s.a.shojaei@mshdiau.ac.ir

³ دانشیار، جهاد دانشگاهی، گروه برنامه‌ریزی و مدیریت شهری، پژوهشگاه علوم انسانی، تهران، ایران.

⁴ استاد، گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران.

1 - مقدمه

در لغت‌نامه شهرسازی و معماری، سرزندگی و زیست‌پذیری (Vitality and virility) به عنوان یک ویژگی مثبت در مراکز شهرهای کوچک و بزرگ در کنار هم آمده و بازتاب میزان تردد عابرین پیاده در ساعات مختلف روز در فضاهای متفاوت شهری است، در صورتی که زیست‌پذیری میزانی برای ارزیابی گنجایش کسب ثروت برای بهتر شدن وضعیت بقا و انطباق با نیازهای متغیر است (Landry:2000). سرزندگی نیز همواره به‌عنوان یکی از مباحث مورد توجه در پایداری اجتماعی و یک سیستم ایده‌آل شهری که در آن به مطلوبیت اجتماعی، اقتصادی، کالبدی و روانی همه ساکنانش توجه شده است، اطلاق می‌شود. این کیفیت درباره فضای شهری با میزان رضایتمندی بالای ساکنین که فرهنگ سازنده و پرباری را بازتاب می‌کند، مطرح می‌شود (Cities plus, 2003). شاخص‌های بنیادی که به مفهوم سرزندگی قوام می‌بخشد شامل تساوی حقوقی، عدالت اجتماعی، آرامش، مشارکت در مسائل فرهنگی، سرگرمی و ارتقای قدرت شهری است (Cities Plus, 2003). سرزندگی به معنای فرصت شغلی، از نظر معنای مکان و روح فضا در کنار پیکره شهر، همپوشانی بسیار نزدیکی با کیفیت زندگی دارند. کیفیت زندگی مفهومی یک‌پارچه، سازنده و اساسی است که مواردی چون زندگی موفق، زندگی ایده‌آل، زندگی توأم با رضایت درونی و زندگی نشاط‌آور را در بردارد (Roberts et al, 2006). کیفیت زندگی که توسط ساکنین فضای شهری تجربه و احساس می‌شود با قدرت آنها برای کسب و رسیدن به زیرساخت‌ها، نیازمندی‌های اولیه خوراک و پوشاک، هوای پاک، خانه ارزان قیمت، اشتغال همراستا با نیاز خانواده، فضای سبز و پارک‌ها گره‌خورده است. سرزندگی نیز به‌عنوان یکی از شاخص‌های مهم و تأثیرگذار بر کیفیت زندگی ساکنین یک شهر یا یک منطقه تعریف می‌شود، در چنین رویکردی، پایداری شامل توانایی ارتقای کیفیت زندگی ارزشمند در نگاه انسانی می‌شود که نتایج آن سبب افزایش احساس تعلق ساکنین نسبت به فضای زیستی می‌شود (Timmer and seymora, 2005). امروزه انسان‌ها در فضای زیستی زندگی می‌کنند که به دلیل فقدان

مطالعات اولیه و بی‌توجهی به نیازهای اساسی انسانی در بحث اقتصادی و فرهنگی و اجتماعی و اکولوژیکی و طراحی، مشکلاتی از قبیل عدم مسئولیت‌پذیری ساکنین نسبت به امور محله و تخریب و تغییر کاربری نامناسب محلات و افزایش افسردگی ساکنین و کاهش روابط همسایگی و در نهایت کاهش حس تعلق ساکنین نسبت به مکان را به همراه خواهد داشت، از این رو اهمیت و ضرورت چنین مطالعات جامعه‌شناختی بیش از پیش توسط معماران و شهرسازان حس شده و مورد توجه قرار گرفته است. در انجام این پژوهش سوالات اصلی را می‌توان به صورت زیر مطرح کرد:

- عوامل سرزندگی تأثیرگذار بر حس تعلق به مکان کدامند؟
 - کدامیک از عوامل سرزندگی تأثیر بیشتری بر حس تعلق ساکنین به فضای زیستی دارد؟
 - چگونه می‌توان با ارتقای عوامل سرزندگی، محلاتی با حس تعلق بالاتر، طراحی نمود؟
- پرداختن به اینگونه سوالات ضرورت و اهمیت این پژوهش را نشان می‌دهد، لذا نتایج این مطالعه نقشی اساسی در شناخت اصول حاکم بر طراحی محلات و فضاهای زیستی و در نهایت ارتقا حس تعلق ساکنین خواهد داشت. در انجام این پژوهش ابتدا مفاهیم و مطالعات اولیه در حوزه بحث سرزندگی شکل گرفته و به 5 حیطه اقتصادی و اجتماعی و محیط‌شناختی و طراحی و فرهنگی تقسیم شده و در ادامه محلات مورد نظر انتخاب و سپس پرسشنامه‌ای با هدف مقایسه و تحلیل عوامل مختلف سرزندگی تأثیرگذار بر احساس تعلق ساکنین در محلات شهر شیراز ارائه شد و نتایج آماری آن با استفاده از نرم‌افزار آماری SPSS مورد تحلیل قرار گرفته است.

1-1- پیشینه پژوهش

تئوری زیست‌پذیری و سرزندگی در گام نخست بر مبنای ارزیابی آبراهام مازلو¹ (1945) درباره نیازهای انسانی شکل گرفت (Radcliffe, 2016). مازلو هرم نیازهای انسانی را در 5 سطح مطرح کرد. بر این اساس، انسان‌ها در حله اول برای رفع مایحتاج اولیه خود و در ادامه برای از بین بردن نیازهای بالاتر بشری تلاش می‌کنند

کوشش به سمت کیفیت زندگی عینی و ذهنی برای تعیین سرزندگی محلات مختلف شهر، ابعاد مختلف کسب و کار، محل سکونت، ابعاد رفاهی زندگی، عوامل مزاحم و نیز عوامل فرهنگی- اجتماعی را مورد بررسی قرار داده است (Omota, 1988). کتاب سرزندگی شهری ایوان مطرح می‌دارد: سرزندگی مانند سکه دارای دو رو است که یک روی آن تأمین نیازهای اولیه زندگی و روی دیگر آن در حوزه پایداری محیطی قرار می‌گیرد. از سوی دیگر معیشت باید پایدار باشد، زیرا در صورتی که منابع تولید کار و درآمد و خانه تأمین شوند، اما فضای محیط زیست دارای نقصان و یا تخریب شود، در واقع مشکل معیشت حل نخواهد شد (Cedar hill Municipality, 2005). خراسانی سرزندگی رادر سه حیطه شامل اجتماع و فرهنگ، اقتصاد و محیط زیست وابسته می‌داند که اقتصاد، کسب و کار و درآمد را تأمین می‌کند و برای سلامتی اقشار گوناگون مردم ضروری است و همین‌گونه برای رسیدن به نیازهای سطوح بالاتر مانند آموزش و پرورش، بهداشت و سلامت عمومی و تفریحات و رفاه عمومی، به‌طور همزمان باید محیط زیست و استفاده از منابع موجود، به نحوی باشد که سبب اعتماد عمومی و اطمینان از وجود ذخایر مناسب برای نسل‌های آینده و حال شود، اما وابستگی عدالت به سرزندگی و زیست‌پذیری اجتماعی غیر قابل انکار است. این عدالت به مفهوم پخش عادلانه منابع کالبدی و فرهنگی و منابع زیست‌محیطی و مالی سیستم‌های حکومتی در میان شهروندان اشاره دارد (Khorasani, 2011). این نتایج پس از ارزیابی مهمترین کیفیات محیطی، هفتاد و سه طرح شهری بیان می‌دارد که پایداری زیست‌محیطی، منظر شهری، کیفیت مناظر شهری، کیفیت کالبد محیطی، کیفیت فرم بنا و کیفیت تعاملات اجتماعی از مهمترین عوامل سرزندگی هستند. یک اجتماع زیست‌پذیر، جامعه پایا و با ثبات، با دسترسی مناسب به سیستم ترابری و عدالت محور، دارای مسکن مناسب از نظر اقتصادی و با ثبات است (NCTCOG, 2011). در توضیح سرزندگی محله‌ای، حوزه‌ها را بر مبنای تأثیرپذیری، به رفتارهای آسیب زنده، معضلات محیطی و آلودگی صوتی - ترافیکی

(Radcliffe, 2016) اما مفهوم شهرهای پویا و سرزنده، برای نخستین بار در سال 1970 به منظور رسیدن به مفاهیم سازماندهی شهری و در پی آن به واسطه ادارات و سازمان‌های پژوهشی نظیر اداره حفاظت محیطی که پژوهشات پر بازدهی در زمینه زیست‌پذیرترین ایالات امریکا، توسط اداره ملی هنرها، انجام داده است، به کار گرفته شد. واژه شهر سرزنده را می‌توان در سال 1975 با نفوذ، این مفهوم در مقالات و دست‌نوشته‌های ویلیام مارلین² در ارتباط با امکان زیست‌پذیر جستجو کرد و مطالعات مربوط به شهر سرزنده در اروپا نیز به مجموعه پژوهشات منتشر شده در نشریات Landscape Architecture برمی‌گردد و تمامی پژوهشگران در پی آنند که پاسخی برای پرسش (عوامل ایجاد ساختار یک شهر خوب و موفق کدامند؟) پیدا کنند (Larice, 2005). چالز لاندی³ اندیشمند بزرگ حوزه پایداری در مقاله‌ای به‌عنوان سرزندگی شهری، ریشه نوین روابط شهری را تردد مناسب عابرین پیاده، گوناگونی، نفوذپذیری، امنیت، هویت، سازندگی، مشارکت عمومی، گنجایش اداری و رقابت می‌داند. او معتقد است که شهرها دچار مشکلات بسیاری از نظر ساختاری و روابط سازمانی شده‌اند که خروج از این بحران‌ها به سختی رخ می‌دهد. در سال 2004 اداره هوش مصنوعی و فناوری اطلاعات اتاوا اعلام می‌دارد که شهر پویا، شهری است که مردم در آن به شاخص‌های ترابری و مسکن و مقاصد موجود به راحتی و بدون خودرو دسترسی داشته باشند (Ottawa county planning commission, 2004). شورای منطقه هیوستن سرزندگی را نشأت گرفته از قدرت ایجاد فضاهایی با محوریت پیاده با کاربری متفاوت می‌داند که بتواند جوانب متفاوت سیستم ترابری در جهت بهبود پیشرفت اقتصادی و بهینه‌سازی سیستم محیط زیست فراهم آورد، از سوی دیگر در شهر شیکاگو، آژانس برنامه‌ریزی کلان شهر، جامعه شاد و پر نشاط را جوامعی فعال، ایمن و با تراکم بالای عابرین پیاده می‌داند که سیستم‌های متفاوت ترابری جهت دسترسی به موقع به مراکز کار، مراکز خرید، مراکز آموزشی، مراکز درمانی، مراکز خدماتی و تفریحی-رفاهی و نیازهای اساسی فراهم می‌آورند (CMAP, 2009, Omota, 1988). در جهت

تقسیم می‌کند. از نظر (Vanessa Timer et al., 2006)، سرزندگی به معنای تجربه زندگی در فضای شهری به عنوان یک انسان کاراً با فضایی با الگوی انسانی است شهری که در آن به عدالت اجتماعی و تأمین نیازهای ساکنین توجه داشته باشند. از دیدگاه آکولیز⁴ شهر سرزنده، متعلق به تمامی طبقات جامعه با خاستگاه‌های متفاوت فرهنگی است و از طرفی دیگر سرزندگی با مفاهیمی همچون کیفیت زندگی، پایداری اجتماعی، شهر خلاق، زندگی مناسب، زندگی ایده‌آل و مطلوبیت کلی زندگی مردم در محدوده شهری دارای اشتراکات فراوانی است (Okulicz, 2012). با توجه به موارد گفته شده در بخش پیشینه پژوهش می‌توان گفت که تا کنون پژوهش‌های فراوانی در حیطه واژه سرزندگی که سبب ارتقای میزان رضایتمندی ساکنین می‌شود، انجام شده اما نو و بدیع بودن پژوهش حاضر به لحاظ تأثیرگذاری عامل سرزندگی بر احساس تعلق ساکنین محلات شهر شیراز است که تا کنون چنین پژوهشی انجام نشده است.

1-2- مبانی نظری

به جرأت می‌توان گفت پس از جنگ جهانی دوم، هیچ پدیده‌ای مانند ورود ماشین، کالبد شهرها را دچار تحول نکرده است اما به مرور، این پدیده سبب ایجاد مشکلات عدیده‌ای از جمله کاهش احساس تعلق ساکنین نسبت به فضای زیستی در عرصه شهری شد. امروزه طراحان سیاست‌های گسترده‌ای با هدف حل مشکلات شهری و بهینه‌سازی شاخص‌های کمی و کیفی زندگی در شهرها و ارتقای کیفیت شهری دارند. بر این اساس می‌توان واژه سرزندگی را یکی از مهمترین مسائل در برنامه‌ریزی شهری دانست که مانند دیگر نظریات نوین مثل شهر پایدار، شهر خلاق، تاب‌آوری شهری، ما را به سوی داشتن شهری ایده‌آل برای زندگی مناسب و توسعه شهری پایدار رهنمون می‌سازد.

1-2-1- سرزندگی

سرزندگی مفهوم پایه‌ای است که با شاخص‌هایی مانند پایداری، کیفیت زندگی، کیفیت مکان و اجتماعات سالم همپوشانی دارد (Norris and)

(Blassingame, 2018)(pittman, 2000). سرزندگی به عنوان یک مفهوم کلی می‌تواند با توجه به حوزه و گستره فعالیت که در آن مطرح می‌شود، بسیار وسیع و یا محدود باشد، با این وجود می‌توان گفت مرکز توجه این مفهوم، کیفیت زندگی در هر فضا است و شامل شاخص‌های کمی قابل ارزیابی است که معمولاً حجم تردد و امنیت و پایداری ابعاد بدون تغییر آن را شکل می‌دهند (Perogordo, Madrid, 2007). مفهوم سرزندگی از طریق سرزندگی کالبدی، پایداری اکولوژیکی، حل مشکلات اجتماعی (ضعف، روابط نژادی ناهمگون و...)، اقتصادی (شغل نامناسب، فحشا و...)، زیست‌محیطی (کاهش آلودگی صوتی و محیطی و...) و فرهنگی (خشونت و...) کسب می‌شود (Timmew and Seymour, 2005). شادی و رضایت در اجتماعاتی که نیازهای بشر بهتر تأمین می‌شود، سبب ارتقای احساس تعلق نسبت به فضای زیستی می‌شود (Radcliffe, 2001). سرزندگی به مردم و مکان توجه ویژه‌ای دارد، اما عمدتاً ابعاد سرزندگی به بررسی فضا و محیط می‌پردازد. هیچ مفهومی به تنهایی نمی‌تواند ابعاد متفاوت زیست‌پذیری را مطرح کند (Larice, 2005). با توجه به گفته بالا مکان و افراد دو سوی سرزندگی هستند و به صورت کلی اگر مکانی دارای سرزندگی باشد ساکنین نسبت به آن مکان احساس رضایت بیشتر و در نتیجه به مکان زیستی حس تعلق پیدا می‌کنند.

1-2-2- احساس تعلق:

احساس تعلق به فضا، به معنای درک ذهن و حواس آگاهانه بشر از محیط اطراف خود است که فرد را در ارتباط درونی با محیط قرار می‌دهد، به گونه‌ای که فهم و احساسات فرد با زمینه معنایی محیط پیوند خورده و یکپارچه می‌شود. این حس، عاملی است که یک فضا را به مکانی با ویژگی‌های حسی و رفتاری ویژه برای افراد خاص تبدیل می‌کند. حس مکان و تعلق مکانی علاوه بر اینکه سبب احساس راحتی از یک محیط می‌شود، حس هویت را برای افراد ایجاد می‌کند و در عین حال می‌توان گفت حس تعلق مکانی مفهومی پیچیده از احساسات و دلبستگی انسان نسبت به محیط است که در اثر انطباق و استفاده انسان از مکان پدید می‌آید (Falahat, 2006).

بوده‌اند آن‌گونه که، فرهنگ یکی از سرمایه‌های شهری شناخته شده است (Sacco et al, 2007). در حال حاضر برای بازآفرینی شهرها و توسعه شهری، فرهنگ بعنوان عاملی محوری مطرح است. چراکه برنامه ریزان شهری با هدف مهم سازماندهی امور شهری و یافتن راه حل‌های مناسب برای مسائل زیست شهری و حتی برنامه‌ریزی فیزیکی شهر، بدون توجه به ساختارهای اقتصادی-اجتماعی و فرهنگی شهر و شهروندان نمی‌تواند مؤثر و بنیادی باشد. هرگاه در برنامه‌ریزی‌ها، به زمینه‌ها و شرایط توسعه اجتماعی و فرهنگی توجه شود، روند توسعه سریعتر و پایدارتر خواهد بود (Shamsai and Pour Ahmad, 2005). لاندی سرزندگی فرهنگی را به پنج عامل تقسیم می‌کند که شامل بقا، احترام و تحلیل از طرف محله، هویت و سنت، خاطرات، جشن‌ها و آیین‌های اجتماعی است (Landry, 2017). شهر زیست‌پذیر و پایدار از نظر اقتصادی، شهری است که دارای آنچنان باید اقتصادی باشد که نه تنها کمترین اثر نامطلوبی را بر محیط زیست نداشته باشد، بلکه در احیا و ارتقا کیفیت آن نیز مؤثر باشد. صنعت و تجارتی که بر پایه اصول پایداری و سرزندگی متکی باشد، باید بر اساس اشتغال و پایه اقتصادی، شهر را تشکیل دهد (Bahrain, 1997). لاندی به‌عنوان متخصص صاحب‌نظر در این حوزه عوامل تأثیرگذار بر سرزندگی اقتصادی را در 5 بخش بیان می‌کند که شامل سطوح اشتغال، درآمد خالص، شمار سالیانه گردشگران داخلی و خارجی، عملکرد خرده فروش‌ها و ارزش و دارایی است (Landry, 2017). توجه به بعد ابعاد اجتماعی محله، قلمروهای اجتماعی و غیرکالبدی، یکی از ضروریات محیط شهری مناسب برای زندگی است. فضای شهری و روابط جاری در آن، با هم در ارتباط متقابل هستند و از هم تأثیر می‌پذیرند. انسان با روابط اجتماعی به فضا، فرم و عملکرد اهمیت می‌بخشد و سازماندهی فضا به نوبه خود تغییر شکل این روابط می‌انجامد (Literary and Great, 2011). لاندی سرزندگی اجتماعی و عوامل تشکیل دهنده آن را به نه بخش تقسیم می‌کند که شامل سطوح فعالیت‌ها، ماهیت و کیفیت تعاملات اجتماعی، سطوح پایین محرومیت، پیوستگی اجتماعی قوی، ارتباطات خوب و

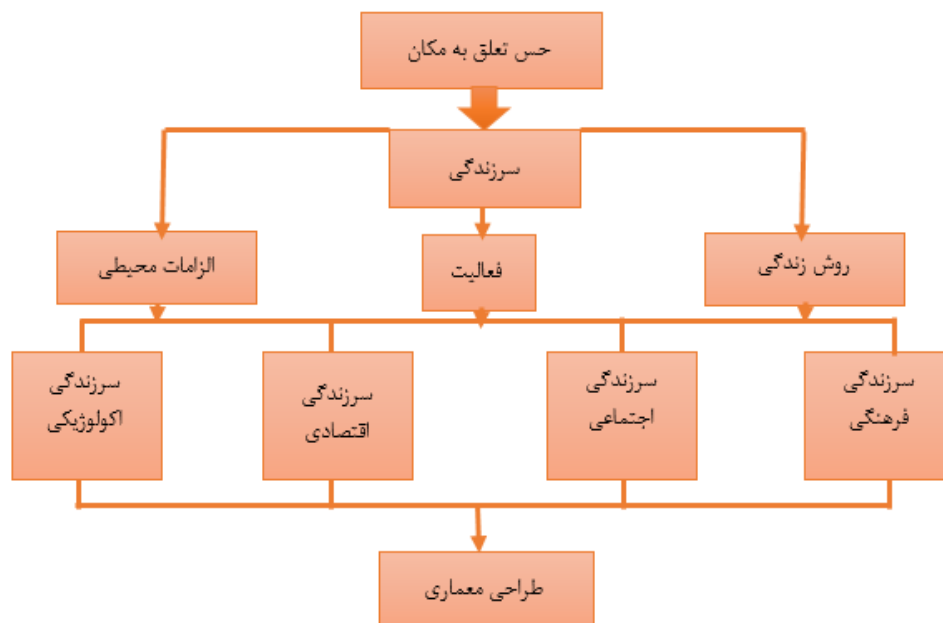
احساس تعلق به محله مسکونی، در بر گیرنده احساس ذهنی مثبت افراد نسبت به مکان است که از پیوندهای عاطفی، شناختی و رفتاری با مکان مسکونی ناشی و سبب تعهد ساکنین به محل سکونت و تمایلشان به حفظ رابطه با آن در طول زمان و مراحل مختلف زندگی می‌شود که هرچه مدت زمان اقامت در مکانی بیشتر باشد حس تعلق ساکنین به مکان نیز افزایش می‌یابد (Amir Kafi and Fathi, 2011). دل‌بستگی به مکان به لحاظ اجتماعی، زمینه مناسبی را فراهم می‌کند تا ساکنین با علاقه و نظارت بیشتری به مسائل اجتماعی پیرامون خود و امور محلی بپردازند و ضمن مقابله با تهدیدات محیطی، برای حل آنها به عمل جمعی مبادرت کنند (Tawahi et al., 2009). به طور کلی عوامل محیطی و اجتماعی و اقتصادی و فرهنگی، کیفیت و سطح رضایت از خدمات محدوده محله در میزان تعلق مکانی افراد تأثیرگذار است (Brocato, 2006). سرزندگی را می‌توان یکی از عوامل مهم و تأثیرگذار در ارتقای حس تعلق افراد نسبت به محیط معرفی کرد که افزایش کیفیت سرزندگی و تشویق مردم به حضور بیشتر در فضاهای شهری و اماکن مشترک مسکونی سبب بهبود کیفیت محیطی و ارتقای حس رضایت از شهر و محل سکونت خواهد شد و بر سلامت اجتماعی شهروندان نیز مؤثر است. به گونه‌ای که با تقویت سرزندگی می‌توان حس تعلق به مکان را در شهروندان افزایش داد و از حضور مردم در فضاهای شهری و مسکونی به نحو مطلوبی در جهت تحقق اهداف بلند مدت استفاده نمود. بنابراین ضرورت تقویت سرزندگی فضاها و بعضاً محلات شهری به‌عنوان یکی از مهمترین چارچوب‌های نظری مطرح در حوزه شهرسازی و معماری خلاصه می‌شود (Pakzad, 2009). به‌طور کلی سرزندگی بر احساس تعلق تأثیر دارد و ابعاد مختلف فرهنگی، اقتصادی و زیست‌محیطی را در بر می‌گیرد (Abbaszadeh and Hosseinpour, 2012). همواره یکی از مهمترین ابعاد سرزندگی، بازنمودهای فرهنگی به عنوان جزئی جدایی‌ناپذیر از مناسبات شهری است. هر شهری، با فرهنگ و بارزهای فرهنگی مختص به خود شناخته می‌شده است. شهرها در گذر زمان، عرصه پرورش فرهنگ و بسترهای نوآوری فرهنگی

2- روش پژوهش

در پژوهش حاضر به منظور تحلیل تأثیر شناختی نقش عامل سرزندگی بر احساس تعلق ساکنین محلات شهر شیراز، با بهره‌گیری از منابع موجود، به تعیین ابعاد مختلف سرزندگی در شهر شیراز پرداخته شده است. روش پژوهش، توصیفی-تحلیلی و از نظر روش انجام، علی و همبستگی است. گردآوری اطلاعات به صورت میدانی و شیوه پیمایشی انجام شده است. در این پژوهش نخست با مطالعات کتابخانه‌ای ابعاد و عوامل سرزندگی در حوزه‌های اقتصادی، اجتماعی، اکولوژیکی، طراحی و فرهنگی جهت ارتقا حس تعلق ساکنین محلات شهر شیراز بر اساس نظریه لاندری مطابق جدول 1، استخراج شد.

سپس جهت تحلیل عوامل سرزندگی تأثیرگذار بر حس تعلق ساکنین پرسشنامه‌ای تهیه و چند محله در شهر شیراز به عنوان نمونه موردی انتخاب شد. در این راستا بر اساس ارزیابی حجم تردد عابرین پیاده، که گواه

پویایی میان لایه‌های مختلف اجتماعی، روحیه جمعی و غرور مدنی، دامنه وسیع و تفاوت در شیوه‌های زندگی و روابط موزون و یک جامعه شهری و با طروات و روابط همسایگی مناسب است (Landry, 2000). در کنار ابعاد اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی بی‌شکل کالبد محله مسکونی تأثیری انکار ناپذیر بر سرزندگی آنها دارد. معیارهای کالبدی و طراحی، مهمترین عوامل اثرگذار بر عملکرد فضای شهری و ارتقای کیفیاتی همچون سرزندگی هستند (Shahivandi, 2015). لاندری سرزندگی محیطی را به دو جنبه پایداری اکولوژیکی و طراحی تقسیم می‌کند که پایداری اکولوژیکی به 4 بخش تقسیم می‌شود که شامل آلودگی هوا و صوت، دفع مواد زائد و فاضلاب، انبوه ترافیک و وضعیت فضای سبز است و طراحی به 5 بخش تقسیم می‌شود که شامل درک فضا و خوانایی، ارتباط با بخش‌های مختلف شهر، کیفیت روشنایی، محیط دوستانه و امنیت است (Landry, 2000). لذا چارچوب نظری پژوهش را می‌توان به صورت نمودار شکل 1 مطرح کرد.

شکل 1- چارچوب نظری پژوهش (Adam O, 2012), (Bandarabad, A, 2011), (Chapman, D, 2005), (Gol, J, 2008), (Hariza, 2010), (Lynch, K, 1997), (Moeini, S M, 2011)

Fig. 1-The theoretical framework of research (Adam O, 2012), (Bandarabad, A, 2011), (Chapman, D, 2005), (Gol, J, 2008), (Hariza, 2010), (Lynch, K, 1997), (Moeini, S M, 2011)

جهت روایی، مورد آزمون و پرسشنامه با محاسبه ضریب آلفای کرونباخ 0.723 در 29 آیتم مورد تایید قرار گرفت. در پژوهش حاضر جهت افزایش درجه اعتبار از اعتبار محتوا استفاده شد. بدین منظور پرسشنامه تهیه شده در اختیار استادان دانشگاه شیراز قرار گرفت و پس از گردآوری نظرات آنها اصلاحات لازم انجام شد. ابزار گردآوری داده‌ها پرسشنامه ساخت یافته حاوی 5 گویه مربوط به سرزندگی اقتصادی و 9 گویه حاوی سرزندگی اجتماعی و 4 گویه حاوی سرزندگی اکولوژیک و 5 گویه بحث طراحی و 5 گویه حاوی سرزندگی فرهنگی و 1 گویه حاوی اندازه‌گیری میل به ماندن در محله مورد نظر است. برای تجزیه و تحلیل داده‌های پژوهش، در قسمت تحلیل داده‌ها به بررسی فرضیات پژوهش با آزمون‌های آماری مناسب پرداخته شد، لذا برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار آماری SPSS استفاده و سطح معناداری 0.005 در نظر گرفته شد. جهت تحلیل عوامل سرزندگی تأثیرگذار بر احساس تعلق ساکنین محلات شهر شیراز، ابتدا با توجه به اندازه‌گیری نظرات ساکنین محلات در هر بخش و وزن دهی عوامل، توصیف کیفی تأثیر عوامل مختلف زندگی بر عامل حس تعلق ساکنین محلات شهر شیراز انجام و سپس برای بررسی فرضیات مورد نظر از آزمون تحلیل واریانس ANOVA و تست Tukey HSD و در نهایت جهت بررسی رابطه بین علاقه به ماندگاری و سرزندگی در هر مرحله از ضریب همبستگی اسپیرمن استفاده و نتایج بصورت جداول مورد نظر ارائه شد.

3- نتایج و بحث

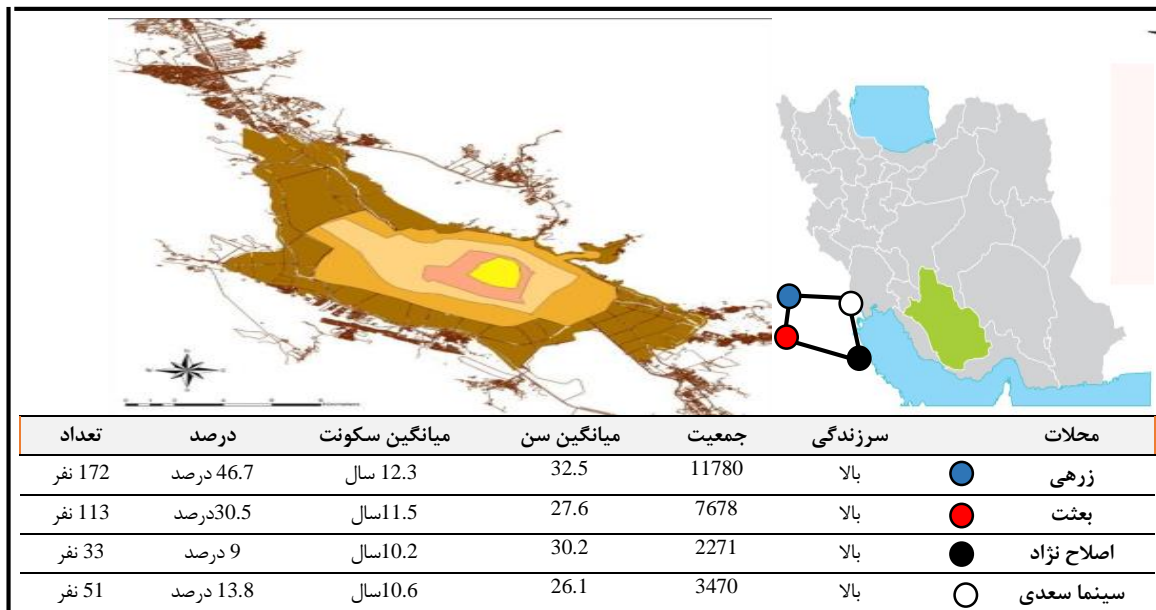
3-1- تحلیل دیدگاه شهروندان در مورد توصیف کیفی تأثیر سرزندگی بر عامل حس تعلق:
ابتدا در گام نخست برای توصیف کیفی تأثیر متغیرهای سرزندگی بر عامل حس تعلق محلات، ثمرات به دست آمده از میانگین پرسش‌های مربوط به این متغیرها و ابعاد مورد بررسی به پنج رده خیلی کم (1-1.8)، کم (2-2.6)، متوسط (3-3.4)، زیاد (4-4.2) و خیلی زیاد (5-4.2) تقسیم شد. نتایج فراوانی هر کدام از معیارهای مورد نظر، در جدول 2 آورده شده است.

جدول 1 - شاخص های سرزندگی تأثیرگذار بر حس تعلق ساکنین نسبت به محلات (Landry, 2000)

Tab. 1-Vitality indicators affect the sense of belonging of residents to neighborhoods (Landry, 2000)

نوع سرزندگی	عوامل تأثیر گذار
سرزندگی اقتصادی	سطوح اشتغال - درآمد خالص - شمار گردشگران - عملکرد خرده فروش‌ها - ارزش و دارایی
سرزندگی اجتماعی	سطوح فعالیت‌ها - تعاملات اجتماعی - سطوح محرومیت - پیوستگی اجتماعی - ارتباطات اجتماعی - غرور مدنی - شیوه‌های زندگی - جامعه شهری - باطروات - روابط همسایگی
سرزندگی اکولوژیکی	آلودگی هوا و صوت - دفع فاضلاب - انبوه ترافیک - وضعیت فضای سبز
سرزندگی طراحی	درک فضا و خوانایی - ارتباط با مراکز شهر - کیفیت روشنایی - محیط دوستانه - امنیت
سرزندگی فرهنگی	بقا - احترام از طرف محله - هویت و سنت - خاطرات - جشن‌های اجتماعی

سنجش میزان سرزندگی است، محدوده مورد مطالعه از ساکنین چهار محله اصلاح نژاد و بعثت و زرهی و سینما سعدی با میزان سرزندگی و جنب و جوش بالا که بیش از 10 سال در آن محله زندگی کرده‌اند، انتخاب شد. سن افراد مورد مطالعه نیز بین 20 تا 35 سال بود. موقعیت جغرافیایی و سهم محلات در تحلیل آماری در شکل 2 نمایش داده شده است. حجم نمونه مورد پرسش در این پژوهش با استفاده از فرمول کوکران تعیین شد و با توجه به این مهم از میان تمامی ساکنین (کل جامعه آماری 25199 نفر بوده است) با روش نمونه‌گیری چندمرحله‌ای با در نظر گرفتن خطای (کمتر از 0/05369: D) تعداد نفرات مشخص به عنوان حجم نمونه انتخاب شدند که با توجه به جمعیت محلات مختلف 113 نفر در محله بعثت و 172 نفر در محله زرهی و 51 نفر در محله سینما سعدی و 33 نفر در محله اصلاح نژاد مورد سنجش قرار گرفتند. روش نمونه‌گیری در مرحله اول نمونه‌گیری خوشه‌ای و در مرحله بعد نمونه‌گیری سیستماتیک است، لذا با توجه به اینکه یکی از مهمترین بررسی‌های آماری در پرسشنامه به دست آوردن روایی و پایایی است. از این رو ابتدا 30 پرسشنامه به صورت پیش‌آزمون و اتفاقی

شکل 2- موقعیت جغرافیایی و سهم محللات در تحلیل آماری
 Fig.2-Geographical location and the share of neighborhoods in statistical analysis

جدول 2- توزیع فراوانی عوامل سرزندگی و علاقمندی به ماندگاری بر مبنای نمونه 369 نفر

Tab. 2-Frequency distribution of vitality factors and interest in survival based on a sample of 369 people

عوامل مورد سنجش	فراوانی و درصد	خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد
سرزندگی اقتصادی	فراوانی درصد	7 1.9	164 44.4	117 31.7	45 12.2	36 9.8
سرزندگی اجتماعی	فراوانی درصد	8 2.2	15 4.2	65 17.6	142 38.4	139 37.6
سرزندگی اکولوژی	فراوانی درصد	30 8.2	35 9.5	149 40.4	120 32.3	35 9.6
سرزندگی طراحی	فراوانی درصد	4 1.1	26 6.8	53 14.4	106 28.8	180 48.9
سرزندگی فرهنگی	فراوانی درصد	12 3.3	39 10.6	47 12.6	141 38.3	130 35.2
علاقه به ماندگاری	فراوانی درصد	68 13.6	56 15.3	92 24.8	69 18.6	84 22.7

سبب از سرزندگی اکولوژیک و شاخص کیفیت روشنایی و امنیت از طراحی و شاخص غرور مدنی و تعاملات اجتماعی و روابط نژادی هماهنگ از سرزندگی اجتماعی و شاخص درآمد خالص و ارزش و دارایی از سرزندگی اقتصادی مهمترین شاخص‌های تأثیرگذار هر حوزه سرزندگی بر میل به ماندن ساکنین در محللات است. به‌طور کلی می‌توان گفت شاخص بقا از سرزندگی فرهنگی و تعاملات اجتماعی از سرزندگی اجتماعی و امنیت از عامل طراحی بیشترین تأثیر را بر احساس تعلق ساکنین محللات دارند.

بر اساس نتایج فوق همانگونه که مشخص شد به ترتیب عامل طراحی و عامل سرزندگی اجتماعی و سرزندگی فرهنگی براساس درصد، بیشترین و عامل سرزندگی اقتصادی کمترین تأثیرگذاری را بر میل به ماندن ساکنین به محل زندگی‌شان در محللات شهر شیراز دارد. با توجه به میانگین درصد، حس تعلق ساکنین محللات به فضای زیستی با وجود میزان بالای سرزندگی و جنب‌وجوش عابری پیاپی در محللات انتخاب شده، تقریباً متوسط بوده است. در ادامه طبق جدول 3 شاخص بقا و خاطرات از سرزندگی فرهنگی و شاخص وضعیت فضای

جدول 3-سنجش و اولویت‌بندی شاخص‌های سرزندگی تأثیرگذار بر حس تعلق ساکنین محلات

Tab. 3-Measuring and prioritizing vitality indicators affecting the sense of belonging of neighborhood residents

عامل اصلی	شاخص‌ها	میانگین درصد	عامل اصلی	شاخص‌ها	میانگین درصد
سرزندگی فرهنگی	بقا	35.2	سرزندگی اجتماعی	ارتباط اجتماعی	3
	احترام از سوی محله	16		غرور مدنی	22.3
	هویت و سنت	15.3		تحمل شیوه زندگی	5
	خاطرات	29.9		روابط نژادی	20.6
	جشن‌های اجتماعی	4.3		پیوستگی اجتماعی	1
سرزندگی اکولوژیکی	آلودگی هوا و صوت	11.1	سرزندگی اقتصادی	جامعه مدنی فعال	3.3
	دفع فاضلاب	8.6		سطوح فعالیت‌ها	4
	انبوه ترافیک	14		تعاملات اجتماعی	35.9
	وضعیت فضای سبز	66.3		سطوح محرومیت	1.6
	درک فضا و خوانایی	7.6		سطوح اشتغال	4.3
طراحی	ارتباط با مراکز شهر	7.8	درآمد خالص	39.4	
	کیفیت روشنایی	41.3	شمار گردشگران	2.3	
	محیط دوستانه	10	عملکرد خرده‌فروش‌ها	1	
	امنیت	33.3	ارزش و دارایی	46	

3-2-تحلیل دیدگاه شهروندان در مورد مقایسه تأثیر شناختی عوامل سرزندگی بر میل به ماندن در محلات مختلف:

برای مقایسه تأثیر شناختی عوامل مختلف سرزندگی بر میل به ماندن در محلات مختلف از آزمون تحلیل واریانس ANOVA استفاده شده است. نتایج به دست آمده از جدول تحلیل واریانس مطابق جداول 4 است. تحلیل واریانس نشان دهنده وجود یا عدم وجود تفاوت معنی‌دار هریک از عوامل سرزندگی در محله مورد نظر است. این بررسی را با توجه به اختلاف بین محلات انجام می‌دهد. لذا اگر سطح معنی‌داری کمتر از 0.05 به دست بیاید، وجود اختلاف معنی‌دار بین حداقل دو محله پذیرفته می‌شود و اگر بیشتر از 0.05 باشد، اختلاف معنی‌داری بین حداقل دو محله در عامل بالا دیده نمی‌شود. این رابطه به طور وارونه عمل می‌کند. با توجه به موارد گفته شده، هریک از عوامل پنجگانه سرزندگی را در 4 محله، مورد بررسی قرار خواهد گرفت و محلات را براساس تشابهات و تفاوت‌های ناشی از تأثیرات عوامل سرزندگی بر حس تعلق ساکنین نسبت به فضای زیستی تقسیم‌بندی می‌شود. نتایج به دست آمده از جدول 4 تحلیل واریانس نشان دهنده اختلاف معنی‌دار بین حداقل دو محله در تمامی عوامل سرزندگی بود، زیرا سطح معنی‌داری کمتر از 0.05 به دست آمد.

حال باید محلاتی را یافت که از نظر سرزندگی اختلاف معناداری باهم دارند، از این رو از آزمون توکی استفاده شد. با توجه به آزمون توکی، محلات به گروه‌هایی مطابق با جدول 5 تقسیم و دو گروه مشابه از نظر سرزندگی اقتصادی در محلات با اختلاف معنی‌دار مشخص شد. گروه اول شامل محلات بعثت و زرهی با سطح سرزندگی کمتر و گروه دوم شامل محلات اصلاح نژاد و سینما سعدی با سطح سرزندگی بیشتر است. دو گروه مشابه از نظر سرزندگی اجتماعی در محلات با اختلاف معنی‌دار وجود دارد که گروه اول شامل محلات بعثت و سینما سعدی و زرهی با سطح سرزندگی کمتر و گروه دوم شامل محلات اصلاح نژاد سینما سعدی و بعثت با سطح سرزندگی بیشتر است. 2 گروه مشابه از نظر سرزندگی اکولوژیکی در محلات وجود دارد که گروه اول شامل محلات بعثت و زرهی با سطح سرزندگی کمتر و گروه دوم شامل محلات اصلاح نژاد و سینما سعدی با سطح سرزندگی بیشتر است. دو گروه مشابه از نظر تأثیر شناختی عامل طراحی بر میل به ماندن در محلات دیده می‌شود که گروه اول شامل سینما سعدی با سطح سرزندگی کمتر و گروه دوم شامل محلات بعثت و زرهی و اصلاح نژاد با سطح سرزندگی بالاتر است.

جدول 4- تحلیل واریانس، مقایسه سرزندگی در محلات مورد نظر

Tab. 4-Analysis of variance, comparison of vitality in the desired neighborhoods

معنی داری	F آمار	میانگین	درجه آزادی	مجموع	مدل	عوامل سرزندگی
*0.000	12.18	7.66	368	233.41	کل (درون محلات و بین محلات)	سرزندگی اقتصادی
*0.004	4.54	2.42	366	164.44	کل (درون محلات و بین محلات)	سرزندگی اجتماعی
*0.000	9.2	18.077	368	695.25	کل (درون محلات و بین محلات)	سرزندگی اکولوژیکی
*0.000	11.9	4.38	368	134.96	کل (درون محلات و بین محلات)	سرزندگی طراحی
*0.000	12.58	6.18	306	154.96	کل (درون محلات و بین محلات)	سرزندگی فرهنگی

جدول 5- آزمون تست توکی برای گروه‌بندی محلات

Tab. 5-Tukey test for grouping neighborhoods

محله	N	Subset for alpha = 0.05			عوامل سرزندگی
		1	2	3	
بعثت	113	2/8495			سرزندگی اقتصادی
زرهی	172	2/9451			
سینما سعدی	51	3/3500			
اصلاح نژاد	33	3/3914			
Sig.		.830	.983		
زرهی	172	3/1173			سرزندگی اجتماعی
بعثت	113	3/2318			
سینما سعدی	51	3/3651			
اصلاح نژاد	33	3/4516			
Sig.		.056	.111		
زرهی	172	2/9038			سرزندگی اکولوژیکی
بعثت	113	2/9355			
اصلاح نژاد	33	3/6344			
سینما سعدی	51	3/6603			
Sig.		.998	.999		
سینما سعدی	51	2/9500			سرزندگی طراحی
بعثت	113	3/3462			
زرهی	172	3/3714			
اصلاح نژاد	33	3/3849			
Sig.		1.000	.969		
سینما سعدی	51	2/5978			سرزندگی فرهنگی
اصلاح نژاد	33	2/9269			
زرهی	172	3/1077			
بعثت	113	3/2968			
Sig.		1.000	.446	.405	

است. با توجه به جوان بودن ساکنین و مدرن بودن ساختار شهری در این محله، احترام از سوی محله و حضور سنت و هویت، چه در مسائل فرهنگی و چه در کالبد محله دچار کمبود است. حال آنکه به دلیل وجود پارک بعثت و باغ هنر عناصر خاطره‌ساز بسیاری دیده می‌شود و در نهایت با وجود مساجد و حیسینه‌ها و بخش شیراز شناسی جز در فصول خاص، جشن‌های اجتماعی رونق زیادی ندارد.

در تحلیل شاخص‌های سرزندگی اکولوژیکی و اجتماعی و طراحی مطابق شکل 4 می‌توان گفت خیابان بعثت از نظر وضعیت ترافیکی دسترسی درجه دو است و حجم ترافیکی متوسطی دارد، اما به لحاظ وجود بوستان‌ها و باغ‌های متعدد، در این محدوده از وضعیت آب‌وهوایی مناسبی برخوردار است و با توجه به وجود بوستان بعثت و باغ هنر و فضای تجاری و سطوح فعالیت‌های متعدد، در این محدوده جامعه مدنی فعال و تعاملات و روابط اجتماعی، سطح بالایی دارد، اما به‌خاطر جدید بودن بافت شهری و ساختمان‌سازی‌های متعدد و مهاجرت ساکنین از دیگر نقاط به این محله روابط نزدیکی از سطح پایینی برخوردار و در نتیجه پیوستگی اجتماعی پایین است.

محله بعثت به دلیل قرار گرفتن در سطح بالای اقتصادی از نظر قیمت زمین و درآمد خالص ساکنین جزء محلات خوب شهری محسوب می‌شود، از این رو ساکنین در این محله در سطح بالایی از نظر غرور مدنی قرار دارند و سطوح محرومیت بسیار پایین و در نهایت در حیطه شاخص‌های طراحی می‌توان گفت ساختار این محله عمدتاً ویلایی و نوساز و به دلیل تفکیک نسبتاً جدید زمین‌های شهری در این محدوده از درجه بالای خوانایی برخوردار و کیفیت روشنائی (در روز به‌خاطر شمالی جنوبی بودن زمین‌ها) و در شب مناسب است.

در نهایت با توجه به تحلیل آزمون توکی در جدول بالا تفاوت معناداری بین 3 گروه مشابه از نظر تأثیر شناختی عامل سرزندگی فرهنگی بر حس تعلق محلات دیده می‌شود که گروه اول شامل محله سینما سعدی با سطح سرزندگی اندک و گروه دوم شامل محلات اصلاح نژاد و زرهی با سطح سرزندگی متوسط و گروه سوم شامل محلات زرهی و بعثت با سطح سرزندگی بالاست. برای ارزیابی و ریشه‌یابی نتایج آماری جهت سنجش و مقایسه احساس تعلق در محلات مورد نظر با توجه به مطالعات میدانی و مصاحبه، عوامل سرزندگی تأثیرگذار بر حس تعلق ساکنین در محلات انتخاب شده مورد ارزیابی قرار گرفته و مستندات موجود در جدول 6 شرح داده شده است.

3-3- تحلیل دیدگاه شهروندان در مورد بررسی رابطه بین سرزندگی و حس تعلق در هر محله

جهت بررسی رابطه بین سرزندگی و علاقه به ماندگاری در هر محله از ضریب همبستگی اسپیرمن استفاده شده و نتایج حاصل از این آزمون در جدول 7 آمده است، نتایج حاصل از آزمون اسپیرمن نشان می‌دهد که بین علاقه‌مندی به ماندگاری و سرزندگی فقط در محله بعثت رابطه معناداری وجود دارد، زیرا سطح معنی داری کوچکتر از 0.05 است.

با توجه به اینکه بین احساس تعلق به مکان و سرزندگی تنها در محله بعثت رابطه معناداری وجود دارد، جهت ریشه‌یابی و تحلیل عوامل تأثیرگذار، با توجه به مطالعات میدانی و مصاحبه، عوامل سرزندگی استخراج شده در محله بعثت مورد تحلیل و ارزیابی قرار گرفت، از این رو با توجه به شکل 3 در حیطه سرزندگی فرهنگی مشاهدات حاکی از آن است که پراکندگی شاخص بقا که شامل امکانات خرید و مایحتاج اولیه است. در خیابان اصلی محله و کوچه‌های فرعی وضعیت مناسبی داشته

جدول 6- مقایسه عوامل وضع موجود سرزندگی تأثیر گذار بر حس تعلق در محلات مورد نظر

Tab. 6-Comparison of current life factors affecting the sense of belonging in the desired areas

سرزندگی	شاخص	بعثت	سینما سعدی	اصلاح نژاد	زرهی
	بقا	خیلی زیاد	متوسط	متوسط	متوسط
	احترام از طرف محله	کم	خیلی زیاد	زیاد	کم
سرزندگی	هویت و سنت	کم	زیاد	زیاد	خیلی کم
فرهنگی	عناصر خاطره ساز	زیاد	خیلی زیاد	خیلی زیاد	کم

متوسط	زیاد	متوسط	متوسط	چشن های اجتماعی	
نا مناسب	متوسط	نا مناسب	مناسب	آلودگی هوا و صوت	
مناسب	مناسب	مناسب	مناسب	دفع فاضلاب	سرزندگی
زیاد	متوسط	خیلی زیاد	متوسط	انبوه ترافیک	اکولوژیکی
وجود پارک محله	وجود پارک محله	وجود ندارد	وجود پارک و باغ	وضعیت فضای سبز	
خیلی زیاد	متوسط	متوسط	خیلی زیاد	درک فضا و خوانایی	
زیاد	خیلی زیاد	خیلی زیاد	متوسط	ارتباط با مراکز شهر	
بسیار مناسب	متوسط	متوسط	بسیار مناسب	کیفیت روشنایی	طراحی
وجود دارد	وجود دارد	وجود ندارد	وجود دارد	محیط دوستانه	
متوسط	زیاد	خیلی زیاد	زیاد	امنیت	
متوسط	متوسط	زیاد	خیلی زیاد	سطوح اشتغال	
متوسط	کم	متوسط	زیاد	درآمد خالص	سرزندگی
متوسط	متوسط	خیلی زیاد	کم	شمار گردشگران	اقتصادی
متوسط	متوسط	خیلی زیاد	متوسط	عملکرد خرد فروشها	
زیاد	متوسط	متوسط	خیلی زیاد	ارزش و دارایی	
کم	خیلی زیاد	خیلی زیاد	زیاد	ارتباط اجتماعی	
کم	کم	متوسط	خیلی زیاد	غرور مدنی	
متوسط	زیاد	زیاد	متوسط	تحمل شیوه زندگی	
کم	خیلی زیاد	خیلی زیاد	کم	روابط نژادی	سرزندگی
کم	متوسط	زیاد	کم	پیوستگی اجتماعی	اجتماعی
متوسط	متوسط	خیلی زیاد	خیلی زیاد	جامعه مدنی فعال	
مسکونی - تجاری	مسکونی	مسکونی - تجاری	مسکونی-تجاری	سطوح فعالیت ها	
کم	متوسط	خیلی زیاد	خیلی زیاد	تعاملات اجتماعی	
کم	متوسط	متوسط	کم	سطوح محرومیت	

جدول 7- ضریب همبستگی بین علاقه به ماندگاری و سرزندگی

Tab. 7-Correlation coefficient between interest in longevity and vitality

نوع رابطه	وجود رابطه	متغیر علاقه به ماندگاری			متغیر سرزندگی
		P-value	تعداد	ضریب همبستگی اسپیرمن	
معکوس	دارد	0.000	30	-0.809	بعثت
-	ندارد	0.140	30	-0.158	اصلاح نژاد
-	ندارد	0.513	30	0.070	سینما سعدی
-	ندارد	0.587	30	0.058	زرهی

شکل 3- عوامل سرزندگی فرهنگی تأثیرگذار بر حس تعلق در محله بعثت

Fig. 3-Factors of cultural vitality affecting the sense of belonging in Besat neighborhood

شکل 4- عوامل سرزندگی (اجتماعی و اکولوژی و طراحی) تأثیرگذار بر حس تعلق در محله بعثت

Fig. 4-Vitality factors (social, ecological and design) affecting the sense of belonging in Besat neighborhood

4- نتیجه گیری

امروزه طراحان و برنامه‌ریزان شهری برای ایجاد جامعه‌ای سلامت محیطی و امن و شاداب در پی ایجاد اصول خلاقانه‌ای هستند که سبب شادابی و سرزندگی محیط شهر می‌شود، تا ضمن افزایش نشاط و پایداری در عرصه شهری، سبب ارتقای میزان رضایت ساکنین از محل زیستی شوند. حیات و زندگی فرد در میان جمع بودن است و آنچه به یک فضا زندگی می‌بخشد، مردم و حضور فعال و پر شور و نشاط آنها در فضا است. برای دست یافتن فضایی زنده و یا زیست‌پذیری و سرزندگی در محیط، باید اماکن و موقعیت‌هایی برای ایجاد تجارب دوست‌داشتنی فراهم آورد که این مهم سبب ارتقا حس تعلق افراد نسبت به مکان خواهد شد. سرزندگی شهری شامل پنج بخش سرزندگی اقتصادی، اجتماعی، اکولوژی، طراحی و فرهنگی است که مجموع آنها سبب ایجاد حس رضایت ساکنین نسبت به محله مسکونی‌شان و در نتیجه افزایش حس تعلق آنها نسبت به محل زندگی‌شان می‌شود. برای رسیدن به شرایط مطلوب در هر جامعه‌ای اولین قدم شناخت وضع موجود و تبیین مسائل و مشکلات آن جامعه است و شناخت عوامل مختلف سرزندگی و تأثیر آن بر احساس تعلق ساکنین محلات یکی از مسائل مهم و بنیادی در حوزه پایداری است. در انجام این پژوهش،

فرضیاتی با هدف تحلیل و مقایسه عوامل مختلف سرزندگی تأثیرگذار بر احساس تعلق ساکنین در محلات شهر شیراز مطرح شد. جامعه آماری پژوهش از میان ساکنین 4 محله بعثت و اصلاح نژاد و سینما سعدی و زهری شهر شیراز انتخاب و نتایج تحلیل‌ها و بررسی‌ها در گام نخست پژوهش در پاسخ به پرسش کدامیک از عوامل سرزندگی تأثیر بیشتری بر حس تعلق ساکنین به فضای زیستی دارد؟ ارائه شد. با توجه به جداول فراوانی می‌توان گفت، مهمترین شاخصه‌های سرزندگی تأثیرگذار بر حس تعلق ساکنین در محلات انتخاب شده، عامل سرزندگی اجتماعی و طراحی و سرزندگی فرهنگی است که شاخص بقا و خاطرات از سرزندگی فرهنگی و شاخص وضعیت فضای سبز از سرزندگی اکولوژیک و شاخص کیفیت روشنایی و امنیت از طراحی و شاخص غرور مدنی و تعاملات اجتماعی و روابط نژادی هماهنگ از سرزندگی اجتماعی و شاخص درآمد خالص و ارزش و دارایی از سرزندگی اقتصادی مهمترین شاخص‌های تأثیرگذار هر حوزه سرزندگی بر میل به ماندن ساکنین در محلات است. اما به‌طور کلی می‌توان گفت شاخص بقا از سرزندگی فرهنگی و تعاملات اجتماعی از سرزندگی اجتماعی و امنیت از عامل طراحی بیشترین تأثیر را بر احساس تعلق ساکنین محلات دارند. در گام دوم در پاسخ

به پرسش کدامیک از محلات از نظر سرزندگی تأثیر بیشتری بر حس تعلق ساکنین به فضای زیستی دارد؟ برای مقایسه تأثیرشناختی عوامل سرزندگی بر حس تعلق در محلات و گروه‌بندی محلات بر حسب تشابه، با استفاده از آزمون تحلیل واریانس ANOVA و تست Tukey، نتایج پژوهش حاکی از آن است که در در حیطه سرزندگی اقتصادی و اکولوژیکی محلات زرهی و بعثت و در حیطه سرزندگی فرهنگی و طراحی محله سینما سعدی دارای کمترین میزان سرزندگی و از این نظر دچار ضعف و نقصان هستند.

در گام آخر در پاسخ به پرسش آیا بین عامل سرزندگی و حس تعلق در محلات مورد نظر رابطه معناداری وجود دارد؟ نتایج پژوهش با استفاده از روش ضریب همبستگی اسپیرمن حاکی از آن است که بین احساس تعلق به فضا و عامل سرزندگی تنها در محله بعثت رابطه معناداری وجود دارد و در بقیه محلات رابطه به صورت معنی‌دار نبوده است. نهایتاً در انجام این پژوهش می‌توان این نتیجه را مطرح کرد که با بالابردن شاخص‌های سرزندگی اجتماعی و فرهنگی و الگوهای طراحی می‌توان احساس تعلق ساکنین نسبت به مکان زندگی‌شان را افزایش داد. با توجه به نتایج بالا و وجود رابطه معنادار بین عامل سرزندگی و حس تعلق در محله بعثت پیشنهادهایی با توجه به عوامل تأثیرگذار بر عامل سرزندگی و مطالعات میدانی در محله بعثت جهت ارتقای سرزندگی و حس تعلق در سه بازه زمانی کوتاه مدت و میان مدت و بلندمدت به شرح زیر مطرح می‌شود. با توجه به اینکه عامل سرزندگی اجتماعی و فرهنگی تأثیر بیشتری بر حس تعلق ساکنین دارد، پیشنهادها پایه‌ای در سه دوره زمانی کوتاه مدت و میان مدت و بلندمدت بر اساس عوامل سرزندگی اجتماعی و فرهنگی تنظیم شده است.

پیشنهادهای کوتاه مدت: استفاده از پتانسیل جوانان متخصص در سطوح مدیریت محلات، سبب ایجاد خلاقیت در بحث طراحی و ساماندهی این مناطق می‌شود و در این راستا می‌توان با رنگ‌آمیزی، همچنین استفاده از سایر عناصر زیبایی‌شناختی برای تزئین پیاده‌رو یا معابر پیرامون خانه و ساختن باغچه‌های کوچک در جلوی خانه به طوری که سد معبر نکنند و قرار

دادن نیمکت در پیاده‌روها و معابر برای استراحت سالمندان، کودکان، زنان باردار و ... اقدامات مفیدی انجام داد. با توجه به مسافت بالای کوچه‌های محلات زرهی و اصلاح نژاد و سینما سعدی تا خیابان اصلی بهتر است تا کاربری‌های تجاری ضروری در کوچه‌های فرعی قرار گیرد، تا نیازهای اساسی ساکنین با هدف هزینه و زمان کمتری برآورده شود. از سوی دیگر با پایه‌گذاری جشن‌ها و مراسم سنتی و مذهبی در مرکز محلات می‌توان سبب بالابردن حس صمیمیت در میان ساکنین فضاهای محلات و در نهایت بهبود روابط همسایگی شد.

پیشنهادهای میان مدت: استفاده از ظرفیت سرای محلات در زمینه اشتغال مولد برای زنان سرپرست خانوار سبب ایجاد حس مفید بودن و ارتقای غرور مدنی می‌شود. محلات اصلاح نژاد و سینما سعدی به دلیل بافت قدیمی و ساختار سنتی دچار مشکلات فراوانی، در طراحی و ساختار پیکره‌های شهری است، لذا می‌توان با طراحی بدنه‌ها و نماهای ساختمانی در سازمان‌دهی بیشتر فضاهای محلات گامی اساسی برداشت. یکی از عوامل تأثیرگذار در سرزندگی اجتماعی ایجاد حس شادی و نشاط به ساکنین محلات است که می‌توان با ایجاد مراسم متنوع در تعطیلات پایان هفته و ایجاد مراکز تفریحی و رفاهی ورزشی در مرکز محلات و بالابردن تعاملات اجتماعی در بهبود این مهم کوشید. از سوی دیگر می‌توان با طرح آیین نکوداشت مقام بزرگان و ریش سفیدان و افراد تأثیرگذار در مساجد و مراکز فرهنگی محل سبب ایجاد احترام ساکنین نسبت به یکدیگر شد و با ایجاد یادآوری خاطرات قدیمی مردم در پیکره‌ها و مراکز محلات بالاخص محلات جدید مثل زرهی و بعثت می‌توان سبب بالابردن حس خاطره‌انگیزی مردم نسبت به محل زندگی‌شان شد و در نهایت با برگزاری جشن‌های متفاوت در مراکز محلات و یادآوری سنت‌ها و روش‌های زندگی و اخلاقیات سنتی مذهبی (ایرانی) و تشویق مردم به هویت ملی و شیوه زندگی می‌توان در همگن کردن هرچه بیشتر شیوه زندگی ساکنین محلات گامی مؤثر برداشت که در نهایت سبب یکدست شدن نظام طبقات اجتماعی - فرهنگی در محلات مختلف و میل به ماندن به مکان می‌شود.

Amirkafi, M, (2011), Investigating the Factors Affecting Residential Attachment, Iranian Journal of Social Studies, No. 130, pp. 5-41. [in Persian]

Bahraini, S H, (1997), Urban Development and Sustainable Development, Rahyatat Journal, No. 17, pp. 28-39[in Persian]

Bandarabad, A, (2011), A Sustainable City from Foundations to Meaning, Azarakhsh Publications, First Edition, Tehran. [in Persian]

Blassingame, Lurton, 2018, Sustainable cities: Oxymoron, utopia, or ineviTab.ility?, The Social Science Journal Volume 35, Issue 1, pp. 1-13

BROCATO, ELISABETH DEANNE, 2006, Place attachment: An investigation of environments and outcomes in a service context, THE UNIVERSITY OF TEXAS AT ARLINGTON

Chapman, D, (2005), Creating Neighborhoods and Places in the Human Environment, Translated by Shahrzad 7-7-Fariadi and Manouchehr Tabibian, Tehran, Tehran University Press

Fallahat, M, (2006), The Concept of Sense of Place and Its Components, Journal of Fine Arts, No. 26, pp. 66-57. [in Persian]

Gol, J, (2008), Living in the Interiors of Buildings, Translated by Shima Shasti, Tehran, University Jihad

Hariza (2010), Livability dimensions and attributes: their relative important the eyes of neighborhood residents, journal of construction in developing countries.

Khorasani, M, (2012), Explaining the Sustainability of Suburban Villages with Quality of Life Approach Case Studies of Varamin City, Supervisor Mohammad Reza Razvani, Associate Professor Seyed Hassan Motiei Langroudi and MojTab.a Rafieian, Tehran University. [in Persian]

Landry, Ch, (2000).” Urban Vitality: A New Source of Urban Competitiveness”, Prince ClausFund Journal ARCHIS issue 'Urban Vitality / Urban Heroes

Landry, Charles, 2017, creator and the city Thinking Through the steps, urban reinventions paper

پیشنهادهای بلندمدت: لزوم توجه به توسعه ترابری عمومی به ویژه مترو و همچنین نوسازی ناوگان اتوبوسرانی و تاکسیرانی درون شهری به عنوان مهمترین عوامل مقابله با ترافیک و آلودگی هوا و توسعه فضای سبز شهری به ویژه در مناطق کم برخوردار با توجه به قدیمی بودن محلات اصلاح نژاد و سینما سعدی این محلات دچار فقدان فضای سبز عمومی نظیر بوستان‌های محله‌ای و مراکز فرهنگی نظیر فرهنگسراها و نگارخانه‌هاست که در درازمدت، باید فضاهایی هرچند کوچک را به چنین کاربری‌هایی تخصیص داد. از سوی دیگر مشارکت ساکنین در ساختار محلات و استفاده ویژه از فرهنگسراها و سرای محلات در موضوعات فرهنگی به ویژه آموزش حقوق شهروندی و رخدادها و رویدادهای فرهنگی و ایجاد حس مفید بودن ساکنین در پیشبرد اهداف و ساختار محلات می‌توان غرور مدنی در ساکنین محلات را بالا برد و در نهایت با ایجاد صمیمیت و قرابت فرهنگی و سنتی بین طبقات مختلف با بالابردن تعاملات اجتماعی و روابط همسایگی و در دراز مدت می‌توان سبب بالا بردن میل به ماندن در محلات شد.

پی نوشت ها

¹Anthony Mazlo

²Viliam Marlin

³CharlesLandry

⁴Kozaryn Okulicz

منابع

Abbaszadeh, G and Hosseinpour, A, (2012), Residential Cities; Benefits of Urban Environmental Planning, First Edition, Mashhad, Talman Printing. [in Persian]

Adam O, (2012). "Income and Well-being across European Provinces," Social Indicators Research: An International and Interdisciplinary Journal for Quality-of-Life Measurement, Springer, vol. 106(2), pp. 371-392

Adibi, F, Azimi, A, (2012), Explaining Security in Urban Areas Based on Physical and Design Parameters (Babolsar City Case), Geographical Quarterly of Environmental Preparation, No. 15, pp.81- 106.[in Persian]

Radcliffe. Jonathan, Ding. Yulong, Li. Yongliang, Barbour. Edward, 2016 , A review of pumped hydro energy storage development in significant international electricity markets , Renewable and Sustainable Energy Reviews, 61 ,pp. 421-432

Roberts, Brent W. Walton, Kate E, 2006, Personality traits change in adulthood: Reply to Costa and McCrae (2016), Psychological Bulletin Copyright , Vol. 132, No. 1.pp. 29 –32

Sacco, Roberto,2007, Clinical, Morphological, and Biochemical Correlates of Head Circumference in Autism, Biological Psychiatry 62(9)pp.1038-1047

Shahyvandi, A and Ghaleh Nouei, M and Alipour Esfahani, M, (2015), An Investigation of Physical Properties and their Impact on the Vitality and Livelihoods of Old Urban Neighborhoods Case Study of Isfahan Sonbolestan Neighborhood, Iranian Journal of Restoration and Architecture, Fifth Year, No. 9.pp.34-54[in Persian]

Shamaei, A and Pour Ahmad, A, (2005), Urban Renovation and Renovation, First Edition, Tehran, Tehran University Press. [in Persian]

Tawahi, M and Baba Nasab, R and Mousavi, Ch, 2009, An Analysis on Measuring Factors Affecting Citizens' Participation in Urban Management Case Study: Region 4 of Tabriz, Urban and Regional Studies and Research, Volume 1, No 2. pp.67-86

Timmer, V., & Seymoar, N.K. (2005). Vancouver Working Group Discussion Paper, Vancouver.

Landry, Charles,2017, THE ART OF REGENERATION Urban Renewal through Cultural

Landry, Charles, 2018, The Intercultural City, London, Comedia, The Round, Bournes Green

Larice, M. (2005) Great Neighborhoods: The Livability and morphology of High density neighborhoods in Urban North America, Doctor of Philosophy in City and Regional Planning, UNIVERSITY OF CALIFORNIA, BERKELEY, Professor Michael South worth Lullaby jasmine & Hashim, Ahmad

Lynch, K, (1997), Good City Theory, Translated by Hossein Bahraimi, Tehran, Tehran University Press

Moeini, S M, (2011), Pedestrian Cities, Tehran, Azarakhsh. [in Persian]

Norris , Tyler . Pittman , Mary , 2000, The Healthy Communities Movement and the Coalition for Healthier Cities and Communities, Public 115(2-3).pp.118-24

Okulicz-Kozaryn , Adam , 2012 , Religiosity and life satisfaction across nations , Mental Health, Religion & Culture 13 (2),pp. 155-169

Pakzad, J, (2009), Trends in Urban Planning, Third Edition, Tehran, Shahidi Publications. [in Persian]

Perogordo Madrid, Daniel (2007) *The Silesia Mega polis*, European Spatial Planning.

1 - مقدمه

در لغت‌نامه شهرسازی و معماری، سرزندگی و زیست‌پذیری (Vitality and virility) به عنوان یک ویژگی مثبت در مراکز شهرهای کوچک و بزرگ در کنار هم آمده و بازتاب میزان تردد عابرین پیاده در ساعات مختلف روز در فضاهای متفاوت شهری است، در صورتی که زیست‌پذیری میزانی برای ارزیابی گنجایش کسب ثروت برای بهتر شدن وضعیت بقا و انطباق با نیازهای متغیر است (Landry:2000). سرزندگی نیز همواره به‌عنوان یکی از مباحث مورد توجه در پایداری اجتماعی و یک سیستم ایده‌آل شهری که در آن به مطلوبیت اجتماعی، اقتصادی، کالبدی و روانی همه ساکنانش توجه شده است، اطلاق می‌شود. این کیفیت درباره فضای شهری با میزان رضایتمندی بالای ساکنین که فرهنگ سازنده و پرباری را بازتاب می‌کند، مطرح می‌شود (Cities plus, 2003). شاخص‌های بنیادی که به مفهوم سرزندگی قوام می‌بخشد شامل تساوی حقوقی، عدالت اجتماعی، آرامش، مشارکت در مسائل فرهنگی، سرگرمی و ارتقای قدرت شهری است (Cities Plus, 2003). سرزندگی به معنای فرصت شغلی، از نظر معنای مکان و روح فضا در کنار پیکره شهر، همپوشانی بسیار نزدیکی با کیفیت زندگی دارند. کیفیت زندگی مفهومی یک‌پارچه، سازنده و اساسی است که مواردی چون زندگی موفق، زندگی ایده‌آل، زندگی توأم با رضایت درونی و زندگی نشاط‌آور را در بردارد (Roberts et al, 2006). کیفیت زندگی که توسط ساکنین فضای شهری تجربه و احساس می‌شود با قدرت آنها برای کسب و رسیدن به زیرساخت‌ها، نیازمندی‌های اولیه خوراک و پوشاک، هوای پاک، خانه ارزان قیمت، اشتغال همراستا با نیاز خانواده، فضای سبز و پارک‌ها گره‌خورده است. سرزندگی نیز به‌عنوان یکی از شاخص‌های مهم و تأثیرگذار بر کیفیت زندگی ساکنین یک شهر یا یک منطقه تعریف می‌شود، در چنین رویکردی، پایداری شامل توانایی ارتقای کیفیت زندگی ارزشمند در نگاه انسانی می‌شود که نتایج آن سبب افزایش احساس تعلق ساکنین نسبت به فضای زیستی می‌شود (Timmer and seymora, 2005). امروزه انسان‌ها در فضای زیستی زندگی می‌کنند که به دلیل فقدان

مطالعات اولیه و بی‌توجهی به نیازهای اساسی انسانی در بحث اقتصادی و فرهنگی و اجتماعی و اکولوژیکی و طراحی، مشکلاتی از قبیل عدم مسئولیت‌پذیری ساکنین نسبت به امور محله و تخریب و تغییر کاربری نامناسب محلات و افزایش افسردگی ساکنین و کاهش روابط همسایگی و در نهایت کاهش حس تعلق ساکنین نسبت به مکان را به همراه خواهد داشت، از این رو اهمیت و ضرورت چنین مطالعات جامعه‌شناختی بیش از پیش توسط معماران و شهرسازان حس شده و مورد توجه قرار گرفته است. در انجام این پژوهش سوالات اصلی را می‌توان به صورت زیر مطرح کرد:

- عوامل سرزندگی تأثیرگذار بر حس تعلق به مکان کدامند؟
 - کدامیک از عوامل سرزندگی تأثیر بیشتری بر حس تعلق ساکنین به فضای زیستی دارد؟
 - چگونه می‌توان با ارتقای عوامل سرزندگی، محلاتی با حس تعلق بالاتر، طراحی نمود؟
- پرداختن به اینگونه سوالات ضرورت و اهمیت این پژوهش را نشان می‌دهد، لذا نتایج این مطالعه نقشی اساسی در شناخت اصول حاکم بر طراحی محلات و فضاهای زیستی و در نهایت ارتقا حس تعلق ساکنین خواهد داشت. در انجام این پژوهش ابتدا مفاهیم و مطالعات اولیه در حوزه بحث سرزندگی شکل گرفته و به 5 حیطه اقتصادی و اجتماعی و محیط‌شناختی و طراحی و فرهنگی تقسیم شده و در ادامه محلات مورد نظر انتخاب و سپس پرسشنامه‌ای با هدف مقایسه و تحلیل عوامل مختلف سرزندگی تأثیرگذار بر احساس تعلق ساکنین در محلات شهر شیراز ارائه شد و نتایج آماری آن با استفاده از نرم‌افزار آماری SPSS مورد تحلیل قرار گرفته است.

1-1- پیشینه پژوهش

تئوری زیست‌پذیری و سرزندگی در گام نخست بر مبنای ارزیابی آبراهام مازلو¹ (1945) درباره نیازهای انسانی شکل گرفت (Radcliffe, 2016). مازلو هرم نیازهای انسانی را در 5 سطح مطرح کرد. بر این اساس، انسان‌ها در حله اول برای رفع مایحتاج اولیه خود و در ادامه برای از بین بردن نیازهای بالاتر بشری تلاش می‌کنند

کوشش به سمت کیفیت زندگی عینی و ذهنی برای تعیین سرزندگی محلات مختلف شهر، ابعاد مختلف کسب و کار، محل سکونت، ابعاد رفاهی زندگی، عوامل مزاحم و نیز عوامل فرهنگی- اجتماعی را مورد بررسی قرار داده است (Omota, 1988). کتاب سرزندگی شهری ایوان مطرح می‌دارد: سرزندگی مانند سکه دارای دو رو است که یک روی آن تأمین نیازهای اولیه زندگی و روی دیگر آن در حوزه پایداری محیطی قرار می‌گیرد. از سوی دیگر معیشت باید پایدار باشد، زیرا در صورتی که منابع تولید کار و درآمد و خانه تأمین شوند، اما فضای محیط زیست دارای نقصان و یا تخریب شود، در واقع مشکل معیشت حل نخواهد شد (Cedar hill Municipality, 2005). خراسانی سرزندگی رادر سه حیطه شامل اجتماع و فرهنگ، اقتصاد و محیط زیست وابسته می‌داند که اقتصاد، کسب و کار و درآمد را تأمین می‌کند و برای سلامتی اقشار گوناگون مردم ضروری است و همین‌گونه برای رسیدن به نیازهای سطوح بالاتر مانند آموزش و پرورش، بهداشت و سلامت عمومی و تفریحات و رفاه عمومی، به‌طور همزمان باید محیط زیست و استفاده از منابع موجود، به نحوی باشد که سبب اعتماد عمومی و اطمینان از وجود ذخایر مناسب برای نسل‌های آینده و حال شود، اما وابستگی عدالت به سرزندگی و زیست‌پذیری اجتماعی غیر قابل انکار است. این عدالت به مفهوم پخش عادلانه منابع کالبدی و فرهنگی و منابع زیست‌محیطی و مالی سیستم‌های حکومتی در میان شهروندان اشاره دارد (Khorasani, 2011). این نتایج پس از ارزیابی مهمترین کیفیات محیطی، هفتاد و سه طرح شهری بیان می‌دارد که پایداری زیست‌محیطی، منظر شهری، کیفیت مناظر شهری، کیفیت کالبد محیطی، کیفیت فرم بنا و کیفیت تعاملات اجتماعی از مهمترین عوامل سرزندگی هستند. یک اجتماع زیست‌پذیر، جامعه پایا و با ثبات، با دسترسی مناسب به سیستم ترابری و عدالت محور، دارای مسکن مناسب از نظر اقتصادی و با ثبات است (NCTCOG, 2011). در توضیح سرزندگی محله‌ای، حوزه‌ها را بر مبنای تأثیرپذیری، به رفتارهای آسیب زنده، معضلات محیطی و آلودگی صوتی - ترافیکی

(Radcliffe, 2016) اما مفهوم شهرهای پویا و سرزنده، برای نخستین بار در سال 1970 به منظور رسیدن به مفاهیم سازماندهی شهری و در پی آن به واسطه ادارات و سازمان‌های پژوهشی نظیر اداره حفاظت محیطی که پژوهشات پر بازدهی در زمینه زیست‌پذیرترین ایالات امریکا، توسط اداره ملی هنرها، انجام داده است، به کار گرفته شد. واژه شهر سرزنده را می‌توان در سال 1975 با نفوذ، این مفهوم در مقالات و دست‌نوشته‌های ویلیام مارلین² در ارتباط با امکان زیست‌پذیر جستجو کرد و مطالعات مربوط به شهر سرزنده در اروپا نیز به مجموعه پژوهشات منتشر شده در نشریات Landscape Architecture برمی‌گردد و تمامی پژوهشگران در پی آنند که پاسخی برای پرسش (عوامل ایجاد ساختار یک شهر خوب و موفق کدامند؟) پیدا کنند (Larice, 2005). چالز لاندی³ اندیشمند بزرگ حوزه پایداری در مقاله‌ای به‌عنوان سرزندگی شهری، ریشه نوین روابط شهری را تردد مناسب عابرین پیاده، گوناگونی، نفوذپذیری، امنیت، هویت، سازندگی، مشارکت عمومی، گنجایش اداری و رقابت می‌داند. او معتقد است که شهرها دچار مشکلات بسیاری از نظر ساختاری و روابط سازمانی شده‌اند که خروج از این بحران‌ها به سختی رخ می‌دهد. در سال 2004 اداره هوش مصنوعی و فناوری اطلاعات اتاوا اعلام می‌دارد که شهر پویا، شهری است که مردم در آن به شاخص‌های ترابری و مسکن و مقاصد موجود به راحتی و بدون خودرو دسترسی داشته باشند (Ottawa county planning commission, 2004). شورای منطقه هیوستن سرزندگی را نشأت گرفته از قدرت ایجاد فضاهایی با محوریت پیاده با کاربری متفاوت می‌داند که بتواند جوانب متفاوت سیستم ترابری در جهت بهبود پیشرفت اقتصادی و بهینه‌سازی سیستم محیط زیست فراهم آورد، از سوی دیگر در شهر شیکاگو، آژانس برنامه‌ریزی کلان شهر، جامعه شاد و پر نشاط را جوامعی فعال، ایمن و با تراکم بالای عابرین پیاده می‌داند که سیستم‌های متفاوت ترابری جهت دسترسی به موقع به مراکز کار، مراکز خرید، مراکز آموزشی، مراکز درمانی، مراکز خدماتی و تفریحی-رفاهی و نیازهای اساسی فراهم می‌آورند (CMAP, 2009, Omota, 1988). در جهت

تقسیم می‌کند. از نظر (Vanessa Timer et al., 2006)، سرزندگی به معنای تجربه زندگی در فضای شهری به عنوان یک انسان کاراً با فضایی با الگوی انسانی است شهری که در آن به عدالت اجتماعی و تأمین نیازهای ساکنین توجه داشته باشند. از دیدگاه آکولیز⁴ شهر سرزنده، متعلق به تمامی طبقات جامعه با خاستگاه‌های متفاوت فرهنگی است و از طرفی دیگر سرزندگی با مفاهیمی همچون کیفیت زندگی، پایداری اجتماعی، شهر خلاق، زندگی مناسب، زندگی ایده‌آل و مطلوبیت کلی زندگی مردم در محدوده شهری دارای اشتراکات فراوانی است (Okulicz, 2012). با توجه به موارد گفته شده در بخش پیشینه پژوهش می‌توان گفت که تا کنون پژوهش‌های فراوانی در حیطه واژه سرزندگی که سبب ارتقای میزان رضایتمندی ساکنین می‌شود، انجام شده اما نو و بدیع بودن پژوهش حاضر به لحاظ تأثیرگذاری عامل سرزندگی بر احساس تعلق ساکنین محلات شهر شیراز است که تا کنون چنین پژوهشی انجام نشده است.

1-2- مبانی نظری

به جرأت می‌توان گفت پس از جنگ جهانی دوم، هیچ پدیده‌ای مانند ورود ماشین، کالبد شهرها را دچار تحول نکرده است اما به مرور، این پدیده سبب ایجاد مشکلات عدیده‌ای از جمله کاهش احساس تعلق ساکنین نسبت به فضای زیستی در عرصه شهری شد. امروزه طراحان سیاست‌های گسترده‌ای با هدف حل مشکلات شهری و بهینه‌سازی شاخص‌های کمی و کیفی زندگی در شهرها و ارتقای کیفیت شهری دارند. بر این اساس می‌توان واژه سرزندگی را یکی از مهمترین مسائل در برنامه‌ریزی شهری دانست که مانند دیگر نظریات نوین مثل شهر پایدار، شهر خلاق، تاب‌آوری شهری، ما را به سوی داشتن شهری ایده‌آل برای زندگی مناسب و توسعه شهری پایدار رهنمون می‌سازد.

1-2-1- سرزندگی

سرزندگی مفهوم پایه‌ای است که با شاخص‌هایی مانند پایداری، کیفیت زندگی، کیفیت مکان و اجتماعات سالم همپوشانی دارد (Norris and)

(Blassingame, 2018)(pittman, 2000). سرزندگی به عنوان یک مفهوم کلی می‌تواند با توجه به حوزه و گستره فعالیت که در آن مطرح می‌شود، بسیار وسیع و یا محدود باشد، با این وجود می‌توان گفت مرکز توجه این مفهوم، کیفیت زندگی در هر فضا است و شامل شاخص‌های کمی قابل ارزیابی است که معمولاً حجم تردد و امنیت و پایداری ابعاد بدون تغییر آن را شکل می‌دهند (Perogordo, Madrid, 2007). مفهوم سرزندگی از طریق سرزندگی کالبدی، پایداری اکولوژیکی، حل مشکلات اجتماعی (ضعف، روابط نژادی ناهمگون و...)، اقتصادی (شغل نامناسب، فحشا و...)، زیست‌محیطی (کاهش آلودگی صوتی و محیطی و...) و فرهنگی (خشونت و...) کسب می‌شود (Timmew and Seymour, 2005). شادی و رضایت در اجتماعاتی که نیازهای بشر بهتر تأمین می‌شود، سبب ارتقای احساس تعلق نسبت به فضای زیستی می‌شود (Radcliffe, 2001). سرزندگی به مردم و مکان توجه ویژه‌ای دارد، اما عمدتاً ابعاد سرزندگی به بررسی فضا و محیط می‌پردازد. هیچ مفهومی به تنهایی نمی‌تواند ابعاد متفاوت زیست‌پذیری را مطرح کند (Larice, 2005). با توجه به گفته بالا مکان و افراد دو سوی سرزندگی هستند و به صورت کلی اگر مکانی دارای سرزندگی باشد ساکنین نسبت به آن مکان احساس رضایت بیشتر و در نتیجه به مکان زیستی حس تعلق پیدا می‌کنند.

1-2-2- احساس تعلق:

احساس تعلق به فضا، به معنای درک ذهن و حواس آگاهانه بشر از محیط اطراف خود است که فرد را در ارتباط درونی با محیط قرار می‌دهد، به گونه‌ای که فهم و احساسات فرد با زمینه معنایی محیط پیوند خورده و یکپارچه می‌شود. این حس، عاملی است که یک فضا را به مکانی با ویژگی‌های حسی و رفتاری ویژه برای افراد خاص تبدیل می‌کند. حس مکان و تعلق مکانی علاوه بر اینکه سبب احساس راحتی از یک محیط می‌شود، حس هویت را برای افراد ایجاد می‌کند و در عین حال می‌توان گفت حس تعلق مکانی مفهومی پیچیده از احساسات و دلبستگی انسان نسبت به محیط است که در اثر انطباق و استفاده انسان از مکان پدید می‌آید (Falahat, 2006).

بوده‌اند آن‌گونه که، فرهنگ یکی از سرمایه‌های شهری شناخته شده است (Sacco et al, 2007). در حال حاضر برای بازآفرینی شهرها و توسعه شهری، فرهنگ بعنوان عاملی محوری مطرح است. چراکه برنامه ریزان شهری با هدف مهم سازماندهی امور شهری و یافتن راه حل‌های مناسب برای مسائل زیست شهری و حتی برنامه‌ریزی فیزیکی شهر، بدون توجه به ساختارهای اقتصادی-اجتماعی و فرهنگی شهر و شهروندان نمی‌تواند مؤثر و بنیادی باشد. هرگاه در برنامه‌ریزی‌ها، به زمینه‌ها و شرایط توسعه اجتماعی و فرهنگی توجه شود، روند توسعه سریعتر و پایدارتر خواهد بود (Shamsai and Pour Ahmad, 2005). لاندی سرزندگی فرهنگی را به پنج عامل تقسیم می‌کند که شامل بقا، احترام و تحلیل از طرف محله، هویت و سنت، خاطرات، جشن‌ها و آیین‌های اجتماعی است (Landry, 2017). شهر زیست‌پذیر و پایدار از نظر اقتصادی، شهری است که دارای آنچنان باید اقتصادی باشد که نه تنها کمترین اثر نامطلوبی را بر محیط زیست نداشته باشد، بلکه در احیا و ارتقا کیفیت آن نیز مؤثر باشد. صنعت و تجارتی که بر پایه اصول پایداری و سرزندگی متکی باشد، باید بر اساس اشتغال و پایه اقتصادی، شهر را تشکیل دهد (Bahrain, 1997). لاندی به‌عنوان متخصص صاحب‌نظر در این حوزه عوامل تأثیرگذار بر سرزندگی اقتصادی را در 5 بخش بیان می‌کند که شامل سطوح اشتغال، درآمد خالص، شمار سالیانه گردشگران داخلی و خارجی، عملکرد خرده فروش‌ها و ارزش و دارایی است (Landry, 2017). توجه به بعد ابعاد اجتماعی محله، قلمروهای اجتماعی و غیرکالبدی، یکی از ضروریات محیط شهری مناسب برای زندگی است. فضای شهری و روابط جاری در آن، با هم در ارتباط متقابل هستند و از هم تأثیر می‌پذیرند. انسان با روابط اجتماعی به فضا، فرم و عملکرد اهمیت می‌بخشد و سازماندهی فضا به نوبه خود تغییر شکل این روابط می‌انجامد (Literary and Great, 2011). لاندی سرزندگی اجتماعی و عوامل تشکیل دهنده آن را به نه بخش تقسیم می‌کند که شامل سطوح فعالیت‌ها، ماهیت و کیفیت تعاملات اجتماعی، سطوح پایین محرومیت، پیوستگی اجتماعی قوی، ارتباطات خوب و

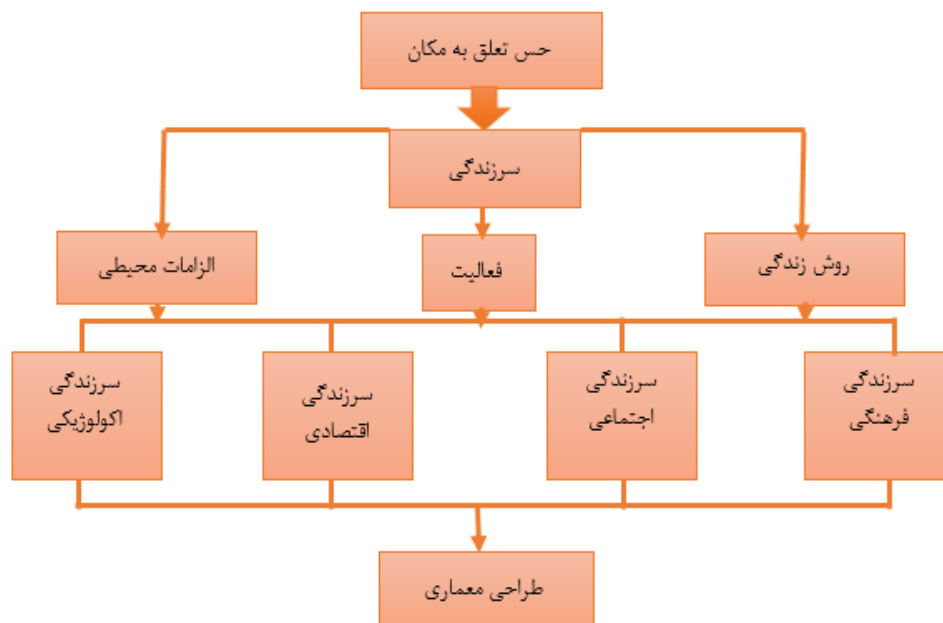
احساس تعلق به محله مسکونی، در بر گیرنده احساس ذهنی مثبت افراد نسبت به مکان است که از پیوندهای عاطفی، شناختی و رفتاری با مکان مسکونی ناشی و سبب تعهد ساکنین به محل سکونت و تمایلشان به حفظ رابطه با آن در طول زمان و مراحل مختلف زندگی می‌شود که هرچه مدت زمان اقامت در مکانی بیشتر باشد حس تعلق ساکنین به مکان نیز افزایش می‌یابد (Amir Kafi and Fathi, 2011). دل‌بستگی به مکان به لحاظ اجتماعی، زمینه مناسبی را فراهم می‌کند تا ساکنین با علاقه و نظارت بیشتری به مسائل اجتماعی پیرامون خود و امور محلی بپردازند و ضمن مقابله با تهدیدات محیطی، برای حل آنها به عمل جمعی مبادرت کنند (Tawahi et al., 2009). به طور کلی عوامل محیطی و اجتماعی و اقتصادی و فرهنگی، کیفیت و سطح رضایت از خدمات محدوده محله در میزان تعلق مکانی افراد تأثیرگذار است (Brocato, 2006). سرزندگی را می‌توان یکی از عوامل مهم و تأثیرگذار در ارتقای حس تعلق افراد نسبت به محیط معرفی کرد که افزایش کیفیت سرزندگی و تشویق مردم به حضور بیشتر در فضاهای شهری و اماکن مشترک مسکونی سبب بهبود کیفیت محیطی و ارتقای حس رضایت از شهر و محل سکونت خواهد شد و بر سلامت اجتماعی شهروندان نیز مؤثر است. به گونه‌ای که با تقویت سرزندگی می‌توان حس تعلق به مکان را در شهروندان افزایش داد و از حضور مردم در فضاهای شهری و مسکونی به نحو مطلوبی در جهت تحقق اهداف بلند مدت استفاده نمود. بنابراین ضرورت تقویت سرزندگی فضاها و بعضاً محلات شهری به‌عنوان یکی از مهمترین چارچوب‌های نظری مطرح در حوزه شهرسازی و معماری خلاصه می‌شود (Pakzad, 2009). به‌طور کلی سرزندگی بر احساس تعلق تأثیر دارد و ابعاد مختلف فرهنگی، اقتصادی و زیست‌محیطی را در بر می‌گیرد (Abbaszadeh and Hosseinpour, 2012). همواره یکی از مهمترین ابعاد سرزندگی، بازنمودهای فرهنگی به عنوان جزئی جدایی‌ناپذیر از مناسبات شهری است. هر شهری، با فرهنگ و بارزهای فرهنگی مختص به خود شناخته می‌شده است. شهرها در گذر زمان، عرصه پرورش فرهنگ و بسترهای نوآوری فرهنگی

2- روش پژوهش

در پژوهش حاضر به منظور تحلیل تأثیر شناختی نقش عامل سرزندگی بر احساس تعلق ساکنین محلات شهر شیراز، با بهره‌گیری از منابع موجود، به تعیین ابعاد مختلف سرزندگی در شهر شیراز پرداخته شده است. روش پژوهش، توصیفی-تحلیلی و از نظر روش انجام، علی و همبستگی است. گردآوری اطلاعات به صورت میدانی و شیوه پیمایشی انجام شده است. در این پژوهش نخست با مطالعات کتابخانه‌ای ابعاد و عوامل سرزندگی در حوزه‌های اقتصادی، اجتماعی، اکولوژیکی، طراحی و فرهنگی جهت ارتقا حس تعلق ساکنین محلات شهر شیراز بر اساس نظریه لاندری مطابق جدول 1، استخراج شد.

سپس جهت تحلیل عوامل سرزندگی تأثیرگذار بر حس تعلق ساکنین پرسشنامه‌ای تهیه و چند محله در شهر شیراز به عنوان نمونه موردی انتخاب شد. در این راستا بر اساس ارزیابی حجم تردد عابرین پیاده، که گواه

پویایی میان لایه‌های مختلف اجتماعی، روحیه جمعی و غرور مدنی، دامنه وسیع و تفاوت در شیوه‌های زندگی و روابط موزون و یک جامعه شهری و با طروات و روابط همسایگی مناسب است (Landry, 2000). در کنار ابعاد اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی بی‌شکل کالبد محله مسکونی تأثیری انکار ناپذیر بر سرزندگی آنها دارد. معیارهای کالبدی و طراحی، مهمترین عوامل اثرگذار بر عملکرد فضای شهری و ارتقای کیفیاتی همچون سرزندگی هستند (Shahivandi, 2015). لاندری سرزندگی محیطی را به دو جنبه پایداری اکولوژیکی و طراحی تقسیم می‌کند که پایداری اکولوژیکی به 4 بخش تقسیم می‌شود که شامل آلودگی هوا و صوت، دفع مواد زائد و فاضلاب، انبوه ترافیک و وضعیت فضای سبز است و طراحی به 5 بخش تقسیم می‌شود که شامل درک فضا و خوانایی، ارتباط با بخش‌های مختلف شهر، کیفیت روشنایی، محیط دوستانه و امنیت است (Landry, 2000). لذا چارچوب نظری پژوهش را می‌توان به صورت نمودار شکل 1 مطرح کرد.

شکل 1- چارچوب نظری پژوهش (Adam O, 2012), (Bandarabad, A, 2011), (Chapman, D, 2005), (Gol, J, 2008), (Hariza, 2010), (Lynch, K, 1997), (Moeini, S M, 2011)

Fig. 1-The theoretical framework of research (Adam O, 2012), (Bandarabad, A, 2011), (Chapman, D, 2005), (Gol, J, 2008), (Hariza, 2010), (Lynch, K, 1997), (Moeini, S M, 2011)

جهت روایی، مورد آزمون و پرسشنامه با محاسبه ضریب آلفای کرونباخ 0.723 در 29 آیتم مورد تایید قرار گرفت. در پژوهش حاضر جهت افزایش درجه اعتبار از اعتبار محتوا استفاده شد. بدین منظور پرسشنامه تهیه شده در اختیار استادان دانشگاه شیراز قرار گرفت و پس از گردآوری نظرات آنها اصلاحات لازم انجام شد. ابزار گردآوری داده‌ها پرسشنامه ساخت یافته حاوی 5 گویه مربوط به سرزندگی اقتصادی و 9 گویه حاوی سرزندگی اجتماعی و 4 گویه حاوی سرزندگی اکولوژیک و 5 گویه بحث طراحی و 5 گویه حاوی سرزندگی فرهنگی و 1 گویه حاوی اندازه‌گیری میل به ماندن در محله مورد نظر است. برای تجزیه و تحلیل داده‌های پژوهش، در قسمت تحلیل داده‌ها به بررسی فرضیات پژوهش با آزمون‌های آماری مناسب پرداخته شد، لذا برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار آماری SPSS استفاده و سطح معناداری 0.005 در نظر گرفته شد. جهت تحلیل عوامل سرزندگی تأثیرگذار بر احساس تعلق ساکنین محلات شهر شیراز، ابتدا با توجه به اندازه‌گیری نظرات ساکنین محلات در هر بخش و وزن دهی عوامل، توصیف کیفی تأثیر عوامل مختلف زندگی بر عامل حس تعلق ساکنین محلات شهر شیراز انجام و سپس برای بررسی فرضیات مورد نظر از آزمون تحلیل واریانس ANOVA و تست Tukey HSD و در نهایت جهت بررسی رابطه بین علاقه به ماندگاری و سرزندگی در هر مرحله از ضریب همبستگی اسپیرمن استفاده و نتایج بصورت جداول مورد نظر ارائه شد.

3- نتایج و بحث

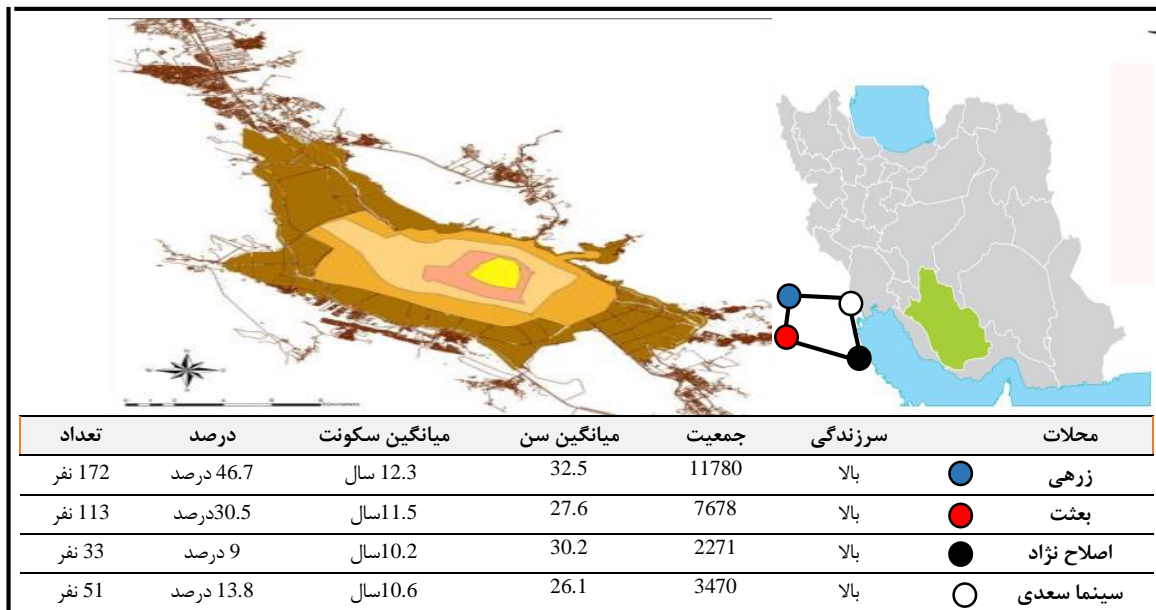
3-1- تحلیل دیدگاه شهروندان در مورد توصیف کیفی تأثیر سرزندگی بر عامل حس تعلق:
ابتدا در گام نخست برای توصیف کیفی تأثیر متغیرهای سرزندگی بر عامل حس تعلق محلات، ثمرات به دست آمده از میانگین پرسش‌های مربوط به این متغیرها و ابعاد مورد بررسی به پنج رده خیلی کم (1-1.8)، کم (2-2.6)، متوسط (3-3.4)، زیاد (4-4.2) و خیلی زیاد (5-4.2) تقسیم شد. نتایج فراوانی هر کدام از معیارهای مورد نظر، در جدول 2 آورده شده است.

جدول 1 - شاخص های سرزندگی تأثیرگذار بر حس تعلق ساکنین نسبت به محلات (Landry, 2000)

Tab. 1-Vitality indicators affect the sense of belonging of residents to neighborhoods (Landry, 2000)

نوع سرزندگی	عوامل تأثیر گذار
سرزندگی اقتصادی	سطوح اشتغال - درآمد خالص - شمار گردشگران - عملکرد خرده فروش‌ها - ارزش و دارایی
سرزندگی اجتماعی	سطوح فعالیت‌ها - تعاملات اجتماعی - سطوح محرومیت - پیوستگی اجتماعی - ارتباطات اجتماعی - غرور مدنی - شیوه‌های زندگی - جامعه شهری - باطروات - روابط همسایگی
سرزندگی اکولوژیکی	آلودگی هوا و صوت - دفع فاضلاب - انبوه ترافیک - وضعیت فضای سبز
سرزندگی طراحی	درک فضا و خوانایی - ارتباط با مراکز شهر - کیفیت روشنایی - محیط دوستانه - امنیت
سرزندگی فرهنگی	بقا - احترام از طرف محله - هویت و سنت - خاطرات - جشن‌های اجتماعی

سنجش میزان سرزندگی است، محدوده مورد مطالعه از ساکنین چهار محله اصلاح نژاد و بعثت و زرهی و سینما سعدی با میزان سرزندگی و جنب و جوش بالا که بیش از 10 سال در آن محله زندگی کرده‌اند، انتخاب شد. سن افراد مورد مطالعه نیز بین 20 تا 35 سال بود. موقعیت جغرافیایی و سهم محلات در تحلیل آماری در شکل 2 نمایش داده شده است. حجم نمونه مورد پرسش در این پژوهش با استفاده از فرمول کوکران تعیین شد و با توجه به این مهم از میان تمامی ساکنین (کل جامعه آماری 25199 نفر بوده است) با روش نمونه‌گیری چندمرحله‌ای با در نظر گرفتن خطای (کمتر از 0/05369: D) تعداد نفرات مشخص به عنوان حجم نمونه انتخاب شدند که با توجه به جمعیت محلات مختلف 113 نفر در محله بعثت و 172 نفر در محله زرهی و 51 نفر در محله سینما سعدی و 33 نفر در محله اصلاح نژاد مورد سنجش قرار گرفتند. روش نمونه‌گیری در مرحله اول نمونه‌گیری خوشه‌ای و در مرحله بعد نمونه‌گیری سیستماتیک است، لذا با توجه به اینکه یکی از مهمترین بررسی‌های آماری در پرسشنامه به دست آوردن روایی و پایایی است. از این رو ابتدا 30 پرسشنامه به صورت پیش‌آزمون و اتفاقی

شکل 2- موقعیت جغرافیایی و سهم محلات در تحلیل آماری
Fig.2-Geographical location and the share of neighborhoods in statistical analysis

جدول 2- توزیع فراوانی عوامل سرزندگی و علاقمندی به ماندگاری بر مبنای نمونه 369 نفر

Tab. 2-Frequency distribution of vitality factors and interest in survival based on a sample of 369 people

عوامل مورد سنجش	فراوانی و درصد	خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد
سرزندگی اقتصادی	فراوانی درصد	7 1.9	164 44.4	117 31.7	45 12.2	36 9.8
سرزندگی اجتماعی	فراوانی درصد	8 2.2	15 4.2	65 17.6	142 38.4	139 37.6
سرزندگی اکولوژی	فراوانی درصد	30 8.2	35 9.5	149 40.4	120 32.3	35 9.6
سرزندگی طراحی	فراوانی درصد	4 1.1	26 6.8	53 14.4	106 28.8	180 48.9
سرزندگی فرهنگی	فراوانی درصد	12 3.3	39 10.6	47 12.6	141 38.3	130 35.2
علاقه به ماندگاری	فراوانی درصد	68 13.6	56 15.3	92 24.8	69 18.6	84 22.7

سبب از سرزندگی اکولوژیک و شاخص کیفیت روشنایی و امنیت از طراحی و شاخص غرور مدنی و تعاملات اجتماعی و روابط نژادی هماهنگ از سرزندگی اجتماعی و شاخص درآمد خالص و ارزش و دارایی از سرزندگی اقتصادی مهمترین شاخص‌های تأثیرگذار هر حوزه سرزندگی بر میل به ماندن ساکنین در محلات است. به‌طور کلی می‌توان گفت شاخص بقا از سرزندگی فرهنگی و تعاملات اجتماعی از سرزندگی اجتماعی و امنیت از عامل طراحی بیشترین تأثیر را بر احساس تعلق ساکنین محلات دارند.

بر اساس نتایج فوق همانگونه که مشخص شد به ترتیب عامل طراحی و عامل سرزندگی اجتماعی و سرزندگی فرهنگی براساس درصد، بیشترین و عامل سرزندگی اقتصادی کمترین تأثیرگذاری را بر میل به ماندن ساکنین به محل زندگی‌شان در محلات شهر شیراز دارد. با توجه به میانگین درصد، حس تعلق ساکنین محلات به فضای زیستی با وجود میزان بالای سرزندگی و جنب‌وجوش عابری پیاده در محلات انتخاب شده، تقریباً متوسط بوده است. در ادامه طبق جدول 3 شاخص بقا و خاطرات از سرزندگی فرهنگی و شاخص وضعیت فضای

جدول 3-سنجش و اولویت‌بندی شاخص‌های سرزندگی تأثیرگذار بر حس تعلق ساکنین محلات

Tab. 3-Measuring and prioritizing vitality indicators affecting the sense of belonging of neighborhood residents

عامل اصلی	شاخص‌ها	میانگین درصد	عامل اصلی	شاخص‌ها	میانگین درصد
سرزندگی فرهنگی	بقا	35.2	سرزندگی اجتماعی	ارتباط اجتماعی	3
	احترام از سوی محله	16		غرور مدنی	22.3
	هویت و سنت	15.3		تحمل شیوه زندگی	5
	خاطرات	29.9		روابط نژادی	20.6
	جشن‌های اجتماعی	4.3		پیوستگی اجتماعی	1
سرزندگی اکولوژیکی	آلودگی هوا و صوت	11.1	سرزندگی اقتصادی	جامعه مدنی فعال	3.3
	دفع فاضلاب	8.6		سطوح فعالیت‌ها	4
	انبوه ترافیک	14		تعاملات اجتماعی	35.9
	وضعیت فضای سبز	66.3		سطوح محرومیت	1.6
	درک فضا و خوانایی	7.6		سطوح اشتغال	4.3
طراحی	ارتباط با مراکز شهر	7.8	درآمد خالص	39.4	
	کیفیت روشنایی	41.3	شمار گردشگران	2.3	
	محیط دوستانه	10	عملکرد خرده‌فروش‌ها	1	
	امنیت	33.3	ارزش و دارایی	46	

3-2-تحلیل دیدگاه شهروندان در مورد مقایسه تأثیر شناختی عوامل سرزندگی بر میل به ماندن در محلات مختلف:

برای مقایسه تأثیر شناختی عوامل مختلف سرزندگی بر میل به ماندن در محلات مختلف از آزمون تحلیل واریانس ANOVA استفاده شده است. نتایج به دست آمده از جدول تحلیل واریانس مطابق جداول 4 است. تحلیل واریانس نشان دهنده وجود یا عدم وجود تفاوت معنی‌دار هریک از عوامل سرزندگی در محله مورد نظر است. این بررسی را با توجه به اختلاف بین محلات انجام می‌دهد. لذا اگر سطح معنی‌داری کمتر از 0.05 به دست بیاید، وجود اختلاف معنی‌دار بین حداقل دو محله پذیرفته می‌شود و اگر بیشتر از 0.05 باشد، اختلاف معنی‌داری بین حداقل دو محله در عامل بالا دیده نمی‌شود. این رابطه به طور وارونه عمل می‌کند. با توجه به موارد گفته شده، هریک از عوامل پنجگانه سرزندگی را در 4 محله، مورد بررسی قرار خواهد گرفت و محلات را براساس تشابهات و تفاوت‌های ناشی از تأثیرات عوامل سرزندگی بر حس تعلق ساکنین نسبت به فضای زیستی تقسیم‌بندی می‌شود. نتایج به دست آمده از جدول 4 تحلیل واریانس نشان دهنده اختلاف معنی‌دار بین حداقل دو محله در تمامی عوامل سرزندگی بود، زیرا سطح معنی‌داری کمتر از 0.05 به دست آمد.

حال باید محلاتی را یافت که از نظر سرزندگی اختلاف معناداری باهم دارند، از این رو از آزمون توکی استفاده شد. با توجه به آزمون توکی، محلات به گروه‌هایی مطابق با جدول 5 تقسیم و دو گروه مشابه از نظر سرزندگی اقتصادی در محلات با اختلاف معنی‌دار مشخص شد. گروه اول شامل محلات بعثت و زرهی با سطح سرزندگی کمتر و گروه دوم شامل محلات اصلاح نژاد و سینما سعدی با سطح سرزندگی بیشتر است. دو گروه مشابه از نظر سرزندگی اجتماعی در محلات با اختلاف معنی‌دار وجود دارد که گروه اول شامل محلات بعثت و سینما سعدی و زرهی با سطح سرزندگی کمتر و گروه دوم شامل محلات اصلاح نژاد سینما سعدی و بعثت با سطح سرزندگی بیشتر است. 2 گروه مشابه از نظر سرزندگی اکولوژیکی در محلات وجود دارد که گروه اول شامل محلات بعثت و زرهی با سطح سرزندگی کمتر و گروه دوم شامل محلات اصلاح نژاد و سینما سعدی با سطح سرزندگی بیشتر است. دو گروه مشابه از نظر تأثیر شناختی عامل طراحی بر میل به ماندن در محلات دیده می‌شود که گروه اول شامل سینما سعدی با سطح سرزندگی کمتر و گروه دوم شامل محلات بعثت و زرهی و اصلاح نژاد با سطح سرزندگی بالاتر است.

جدول 4- تحلیل واریانس، مقایسه سرزندگی در محلات مورد نظر

Tab. 4-Analysis of variance, comparison of vitality in the desired neighborhoods

معنی داری	F آمار	میانگین	درجه آزادی	مجموع	مدل	عوامل سرزندگی
*0.000	12.18	7.66	368	233.41	کل (درون محلات و بین محلات)	سرزندگی اقتصادی
*0.004	4.54	2.42	366	164.44	کل (درون محلات و بین محلات)	سرزندگی اجتماعی
*0.000	9.2	18.077	368	695.25	کل (درون محلات و بین محلات)	سرزندگی اکولوژیکی
*0.000	11.9	4.38	368	134.96	کل (درون محلات و بین محلات)	سرزندگی طراحی
*0.000	12.58	6.18	306	154.96	کل (درون محلات و بین محلات)	سرزندگی فرهنگی

جدول 5- آزمون تست توکی برای گروه‌بندی محلات

Tab. 5-Tukey test for grouping neighborhoods

محله	N	Subset for alpha = 0.05			عوامل سرزندگی
		1	2	3	
بعثت	113	2/8495			سرزندگی اقتصادی
زرهی	172	2/9451			
سینما سعدی	51	3/3500			
اصلاح نژاد	33	3/3914			
Sig.		.830	.983		
زرهی	172	3/1173			سرزندگی اجتماعی
بعثت	113	3/2318			
سینما سعدی	51	3/3651			
اصلاح نژاد	33	3/4516			
Sig.		.056	.111		
زرهی	172	2/9038			سرزندگی اکولوژیکی
بعثت	113	2/9355			
اصلاح نژاد	33	3/6344			
سینما سعدی	51	3/6603			
Sig.		.998	.999		
سینما سعدی	51	2/9500			سرزندگی طراحی
بعثت	113	3/3462			
زرهی	172	3/3714			
اصلاح نژاد	33	3/3849			
Sig.		1.000	.969		
سینما سعدی	51	2/5978			سرزندگی فرهنگی
اصلاح نژاد	33	2/9269			
زرهی	172	3/1077			
بعثت	113	3/2968			
Sig.		1.000	.446	.405	

است. با توجه به جوان بودن ساکنین و مدرن بودن ساختار شهری در این محله، احترام از سوی محله و حضور سنت و هویت، چه در مسائل فرهنگی و چه در کالبد محله دچار کمبود است. حال آنکه به دلیل وجود پارک بعثت و باغ هنر عناصر خاطره ساز بسیاری دیده می شود و در نهایت با وجود مساجد و حیسینه ها و بخش شیراز شناسی جز در فصول خاص، جشن های اجتماعی رونق زیادی ندارد.

در تحلیل شاخص های سرزندگی اکولوژیکی و اجتماعی و طراحی مطابق شکل 4 می توان گفت خیابان بعثت از نظر وضعیت ترافیکی دسترسی درجه دو است و حجم ترافیکی متوسطی دارد، اما به لحاظ وجود بوستان ها و باغ های متعدد، در این محدوده از وضعیت آب و هوایی مناسبی برخوردار است و با توجه به وجود بوستان بعثت و باغ هنر و فضای تجاری و سطوح فعالیت های متعدد، در این محدوده جامعه مدنی فعال و تعاملات و روابط اجتماعی، سطح بالایی دارد، اما به خاطر جدید بودن بافت شهری و ساختمان سازی های متعدد و مهاجرت ساکنین از دیگر نقاط به این محله روابط نزدیکی از سطح پایینی برخوردار و در نتیجه پیوستگی اجتماعی پایین است.

محله بعثت به دلیل قرار گرفتن در سطح بالای اقتصادی از نظر قیمت زمین و درآمد خالص ساکنین جزء محلات خوب شهری محسوب می شود، از این رو ساکنین در این محله در سطح بالایی از نظر غرور مدنی قرار دارند و سطوح محرومیت بسیار پایین و در نهایت در حیطه شاخص های طراحی می توان گفت ساختار این محله عمدتاً ویلایی و نوساز و به دلیل تفکیک نسبتاً جدید زمین های شهری در این محدوده از درجه بالای خوانایی برخوردار و کیفیت روشنائی (در روز به خاطر شمالی جنوبی بودن زمین ها) و در شب مناسب است.

در نهایت با توجه به تحلیل آزمون توکی در جدول بالا تفاوت معناداری بین 3 گروه مشابه از نظر تأثیر شناختی عامل سرزندگی فرهنگی بر حس تعلق محلات دیده می شود که گروه اول شامل محله سینما سعدی با سطح سرزندگی اندک و گروه دوم شامل محلات اصلاح نژاد و زرهی با سطح سرزندگی متوسط و گروه سوم شامل محلات زرهی و بعثت با سطح سرزندگی بالاست. برای ارزیابی و ریشه یابی نتایج آماری جهت سنجش و مقایسه احساس تعلق در محلات مورد نظر با توجه به مطالعات میدانی و مصاحبه، عوامل سرزندگی تأثیرگذار بر حس تعلق ساکنین در محلات انتخاب شده مورد ارزیابی قرار گرفته و مستندات موجود در جدول 6 شرح داده شده است.

3-3- تحلیل دیدگاه شهروندان در مورد بررسی رابطه بین سرزندگی و حس تعلق در هر محله

جهت بررسی رابطه بین سرزندگی و علاقه به ماندگاری در هر محله از ضریب همبستگی اسپیرمن استفاده شده و نتایج حاصل از این آزمون در جدول 7 آمده است، نتایج حاصل از آزمون اسپیرمن نشان می دهد که بین علاقه مندی به ماندگاری و سرزندگی فقط در محله بعثت رابطه معناداری وجود دارد، زیرا سطح معنی داری کوچکتر از 0.05 است.

با توجه به اینکه بین احساس تعلق به مکان و سرزندگی تنها در محله بعثت رابطه معناداری وجود دارد، جهت ریشه یابی و تحلیل عوامل تأثیرگذار، با توجه به مطالعات میدانی و مصاحبه، عوامل سرزندگی استخراج شده در محله بعثت مورد تحلیل و ارزیابی قرار گرفت، از این رو با توجه به شکل 3 در حیطه سرزندگی فرهنگی مشاهدات حاکی از آن است که پراکندگی شاخص بقا که شامل امکانات خرید و مایحتاج اولیه است. در خیابان اصلی محله و کوچه های فرعی وضعیت مناسبی داشته

جدول 6- مقایسه عوامل وضع موجود سرزندگی تأثیر گذار بر حس تعلق در محلات مورد نظر

Tab. 6-Comparison of current life factors affecting the sense of belonging in the desired areas

سرزندگی	شاخص	بعثت	سینما سعدی	اصلاح نژاد	زرهی
	بقا	خیلی زیاد	متوسط	متوسط	متوسط
	احترام از طرف محله	کم	خیلی زیاد	زیاد	کم
سرزندگی	هویت و سنت	کم	زیاد	زیاد	خیلی کم
فرهنگی	عناصر خاطره ساز	زیاد	خیلی زیاد	خیلی زیاد	کم

متوسط	زیاد	متوسط	متوسط	چشن های اجتماعی	سرزندگی اکولوژیکی
نا مناسب	متوسط	نا مناسب	مناسب	آلودگی هوا و صوت	
مناسب	مناسب	مناسب	مناسب	دفع فاضلاب	
زیاد	متوسط	خیلی زیاد	متوسط	انبوه ترافیک	
وجود پارک محله	وجود پارک محله	وجود ندارد	وجود پارک و باغ	وضعیت فضای سبز	طراحی
خیلی زیاد	متوسط	متوسط	خیلی زیاد	درک فضا و خوانایی	
زیاد	خیلی زیاد	خیلی زیاد	متوسط	ارتباط با مراکز شهر	
بسیار مناسب	متوسط	متوسط	بسیار مناسب	کیفیت روشنایی	
وجود دارد	وجود دارد	وجود ندارد	وجود دارد	محیط دوستانه	سرزندگی اقتصادی
متوسط	زیاد	خیلی زیاد	زیاد	امنیت	
متوسط	متوسط	زیاد	خیلی زیاد	سطوح اشتغال	
متوسط	کم	متوسط	زیاد	درآمد خالص	
متوسط	متوسط	خیلی زیاد	کم	شمار گردشگران	سرزندگی اجتماعی
متوسط	متوسط	خیلی زیاد	متوسط	عملکرد خرد فروشها	
زیاد	متوسط	متوسط	خیلی زیاد	ارزش و دارایی	
کم	خیلی زیاد	خیلی زیاد	زیاد	ارتباط اجتماعی	
کم	کم	متوسط	خیلی زیاد	غرور مدنی	سرزندگی اجتماعی
متوسط	زیاد	زیاد	متوسط	تحمل شیوه زندگی	
کم	خیلی زیاد	خیلی زیاد	کم	روابط نژادی	
کم	متوسط	زیاد	کم	پیوستگی اجتماعی	
متوسط	متوسط	خیلی زیاد	خیلی زیاد	جامعه مدنی فعال	سرزندگی اجتماعی
مسکونی - تجاری	مسکونی	مسکونی - تجاری	مسکونی-تجاری	سطوح فعالیت ها	
کم	متوسط	خیلی زیاد	خیلی زیاد	تعاملات اجتماعی	
کم	متوسط	متوسط	کم	سطوح محرومیت	

جدول 7- ضریب همبستگی بین علاقه به ماندگاری و سرزندگی

Tab. 7-Correlation coefficient between interest in longevity and vitality

نوع رابطه	وجود رابطه	متغیر علاقه به ماندگاری			متغیر سرزندگی
		P-value	تعداد	ضریب همبستگی اسپیرمن	
معکوس	دارد	0.000	30	-0.809	بعثت
-	ندارد	0.140	30	-0.158	اصلاح نژاد
-	ندارد	0.513	30	0.070	سینما سعدی
-	ندارد	0.587	30	0.058	زرهی

شکل 3- عوامل سرزندگی فرهنگی تأثیرگذار بر حس تعلق در محله بعثت

Fig. 3-Factors of cultural vitality affecting the sense of belonging in Besat neighborhood

شکل 4- عوامل سرزندگی (اجتماعی و اکولوژی و طراحی) تأثیرگذار بر حس تعلق در محله بعثت

Fig. 4-Vitality factors (social, ecological and design) affecting the sense of belonging in Besat neighborhood

4- نتیجه گیری

امروزه طراحان و برنامه‌ریزان شهری برای ایجاد جامعه‌ای سلامت محیطی و امن و شاداب در پی ایجاد اصول خلاقانه‌ای هستند که سبب شادابی و سرزندگی محیط شهر می‌شود، تا ضمن افزایش نشاط و پایداری در عرصه شهری، سبب ارتقای میزان رضایت ساکنین از محل زیستی شوند. حیات و زندگی فرد در میان جمع بودن است و آنچه به یک فضا زندگی می‌بخشد، مردم و حضور فعال و پر شور و نشاط آنها در فضا است. برای دست یافتن فضایی زنده و یا زیست‌پذیری و سرزندگی در محیط، باید اماکن و موقعیت‌هایی برای ایجاد تجارب دوست‌داشتنی فراهم آورد که این مهم سبب ارتقا حس تعلق افراد نسبت به مکان خواهد شد. سرزندگی شهری شامل پنج بخش سرزندگی اقتصادی، اجتماعی، اکولوژی، طراحی و فرهنگی است که مجموع آنها سبب ایجاد حس رضایت ساکنین نسبت به محله مسکونی‌شان و در نتیجه افزایش حس تعلق آنها نسبت به محل زندگی‌شان می‌شود. برای رسیدن به شرایط مطلوب در هر جامعه‌ای اولین قدم شناخت وضع موجود و تبیین مسائل و مشکلات آن جامعه است و شناخت عوامل مختلف سرزندگی و تأثیر آن بر احساس تعلق ساکنین محلات یکی از مسائل مهم و بنیادی در حوزه پایداری است. در انجام این پژوهش،

فرضیاتی با هدف تحلیل و مقایسه عوامل مختلف سرزندگی تأثیرگذار بر احساس تعلق ساکنین در محلات شهر شیراز مطرح شد. جامعه آماری پژوهش از میان ساکنین 4 محله بعثت و اصلاح نژاد و سینما سعدی و زهری شهر شیراز انتخاب و نتایج تحلیل‌ها و بررسی‌ها در گام نخست پژوهش در پاسخ به پرسش کدامیک از عوامل سرزندگی تأثیر بیشتری بر حس تعلق ساکنین به فضای زیستی دارد؟ ارائه شد. با توجه به جداول فراوانی می‌توان گفت، مهمترین شاخصه‌های سرزندگی تأثیرگذار بر حس تعلق ساکنین در محلات انتخاب شده، عامل سرزندگی اجتماعی و طراحی و سرزندگی فرهنگی است که شاخص بقا و خاطرات از سرزندگی فرهنگی و شاخص وضعیت فضای سبز از سرزندگی اکولوژیک و شاخص کیفیت روشنایی و امنیت از طراحی و شاخص غرور مدنی و تعاملات اجتماعی و روابط نژادی هماهنگ از سرزندگی اجتماعی و شاخص درآمد خالص و ارزش و دارایی از سرزندگی اقتصادی مهمترین شاخص‌های تأثیرگذار هر حوزه سرزندگی بر میل به ماندن ساکنین در محلات است. اما به‌طور کلی می‌توان گفت شاخص بقا از سرزندگی فرهنگی و تعاملات اجتماعی از سرزندگی اجتماعی و امنیت از عامل طراحی بیشترین تأثیر را بر احساس تعلق ساکنین محلات دارند. در گام دوم در پاسخ

به پرسش کدامیک از محلات از نظر سرزندگی تأثیر بیشتری بر حس تعلق ساکنین به فضای زیستی دارد؟ برای مقایسه تأثیرشناختی عوامل سرزندگی بر حس تعلق در محلات و گروه‌بندی محلات بر حسب تشابه، با استفاده از آزمون تحلیل واریانس ANOVA و تست Tukey، نتایج پژوهش حاکی از آن است که در در حیطه سرزندگی اقتصادی و اکولوژیکی محلات زرهی و بعثت و در حیطه سرزندگی فرهنگی و طراحی محله سینما سعدی دارای کمترین میزان سرزندگی و از این نظر دچار ضعف و نقصان هستند.

در گام آخر در پاسخ به پرسش آیا بین عامل سرزندگی و حس تعلق در محلات مورد نظر رابطه معناداری وجود دارد؟ نتایج پژوهش با استفاده از روش ضریب همبستگی اسپیرمن حاکی از آن است که بین احساس تعلق به فضا و عامل سرزندگی تنها در محله بعثت رابطه معناداری وجود دارد و در بقیه محلات رابطه به صورت معنی‌دار نبوده است. نهایتاً در انجام این پژوهش می‌توان این نتیجه را مطرح کرد که با بالابردن شاخص‌های سرزندگی اجتماعی و فرهنگی و الگوهای طراحی می‌توان احساس تعلق ساکنین نسبت به مکان زندگی‌شان را افزایش داد. با توجه به نتایج بالا و وجود رابطه معنادار بین عامل سرزندگی و حس تعلق در محله بعثت پیشنهادهایی با توجه به عوامل تأثیرگذار بر عامل سرزندگی و مطالعات میدانی در محله بعثت جهت ارتقای سرزندگی و حس تعلق در سه بازه زمانی کوتاه مدت و میان مدت و بلندمدت به شرح زیر مطرح می‌شود. با توجه به اینکه عامل سرزندگی اجتماعی و فرهنگی تأثیر بیشتری بر حس تعلق ساکنین دارد، پیشنهادها پایه‌ای در سه دوره زمانی کوتاه‌مدت و میان‌مدت و بلندمدت بر اساس عوامل سرزندگی اجتماعی و فرهنگی تنظیم شده است.

پیشنهادهای کوتاه مدت: استفاده از پتانسیل جوانان متخصص در سطوح مدیریت محلات، سبب ایجاد خلاقیت در بحث طراحی و ساماندهی این مناطق می‌شود و در این راستا می‌توان با رنگ‌آمیزی، همچنین استفاده از سایر عناصر زیبایی‌شناختی برای تزئین پیاده‌رو یا معابر پیرامون خانه و ساختن باغچه‌های کوچک در جلوی خانه به طوری که سد معبر نکنند و قرار

دادن نیمکت در پیاده‌روها و معابر برای استراحت سالمندان، کودکان، زنان باردار و ... اقدامات مفیدی انجام داد. با توجه به مسافت بالای کوچه‌های محلات زرهی و اصلاح نژاد و سینما سعدی تا خیابان اصلی بهتر است تا کاربری‌های تجاری ضروری در کوچه‌های فرعی قرار گیرد، تا نیازهای اساسی ساکنین با هدف هزینه و زمان کمتری برآورده شود. از سوی دیگر با پایه‌گذاری جشن‌ها و مراسم سنتی و مذهبی در مرکز محلات می‌توان سبب بالابردن حس صمیمیت در میان ساکنین فضاهای محلات و در نهایت بهبود روابط همسایگی شد.

پیشنهادهای میان‌مدت: استفاده از ظرفیت سرای محلات در زمینه اشتغال مولد برای زنان سرپرست خانوار سبب ایجاد حس مفید بودن و ارتقای غرور مدنی می‌شود. محلات اصلاح نژاد و سینما سعدی به دلیل بافت قدیمی و ساختار سنتی دچار مشکلات فراوانی، در طراحی و ساختار پیکره‌های شهری است، لذا می‌توان با طراحی بدنه‌ها و نماهای ساختمانی در سازمان‌دهی بیشتر فضاهای محلات گامی اساسی برداشت. یکی از عوامل تأثیرگذار در سرزندگی اجتماعی ایجاد حس شادی و نشاط به ساکنین محلات است که می‌توان با ایجاد مراسم متنوع در تعطیلات پایان هفته و ایجاد مراکز تفریحی و رفاهی ورزشی در مرکز محلات و بالابردن تعاملات اجتماعی در بهبود این مهم کوشید. از سوی دیگر می‌توان با طرح آیین نکوداشت مقام بزرگان و ریش سفیدان و افراد تأثیرگذار در مساجد و مراکز فرهنگی محل سبب ایجاد احترام ساکنین نسبت به یکدیگر شد و با ایجاد یادآوری خاطرات قدیمی مردم در پیکره‌ها و مراکز محلات بالاخص محلات جدید مثل زرهی و بعثت می‌توان سبب بالابردن حس خاطره‌انگیزی مردم نسبت به محل زندگی‌شان شد و در نهایت با برگزاری جشن‌های متفاوت در مراکز محلات و یادآوری سنت‌ها و روش‌های زندگی و اخلاقیات سنتی مذهبی (ایرانی) و تشویق مردم به هویت ملی و شیوه زندگی می‌توان در همگن کردن هرچه بیشتر شیوه زندگی ساکنین محلات گامی مؤثر برداشت که در نهایت سبب یکدست شدن نظام طبقات اجتماعی - فرهنگی در محلات مختلف و میل به ماندن به مکان می‌شود.

Amirkafi, M, (2011), Investigating the Factors Affecting Residential Attachment, Iranian Journal of Social Studies, No. 130, pp. 5-41. [in Persian]

Bahraini, S H, (1997), Urban Development and Sustainable Development, Rahyatat Journal, No. 17, pp. 28-39[in Persian]

Bandarabad, A, (2011), A Sustainable City from Foundations to Meaning, Azaraksh Publications, First Edition, Tehran. [in Persian]

Blassingame, Lurton, 2018, Sustainable cities: Oxymoron, utopia, or ineviTab.ility?, The Social Science Journal Volume 35, Issue 1, pp. 1-13

BROCATO, ELISABETH DEANNE, 2006, Place attachment: An investigation of environments and outcomes in a service context, THE UNIVERSITY OF TEXAS AT ARLINGTON

Chapman, D, (2005), Creating Neighborhoods and Places in the Human Environment, Translated by Shahrzad 7-7-Fariadi and Manouchehr Tabibian, Tehran, Tehran University Press

Fallahat, M, (2006), The Concept of Sense of Place and Its Components, Journal of Fine Arts, No. 26, pp. 66-57. [in Persian]

Gol, J, (2008), Living in the Interiors of Buildings, Translated by Shima Shasti, Tehran, University Jihad

Hariza (2010), Livability dimensions and attributes: their relative important the eyes of neighborhood residents, journal of construction in developing countries.

Khorasani, M, (2012), Explaining the Sustainability of Suburban Villages with Quality of Life Approach Case Studies of Varamin City, Supervisor Mohammad Reza Razvani, Associate Professor Seyed Hassan Motiei Langroudi and MojTab.a Rafieian, Tehran University. [in Persian]

Landry, Ch, (2000).” Urban Vitality: A New Source of Urban Competitiveness”, Prince ClausFund Journal ARCHIS issue 'Urban Vitality / Urban Heroes

Landry, Charles, 2017, creator and the city Thinking Through the steps, urban reinventions paper

پیشنهادهای بلندمدت: لزوم توجه به توسعه ترابری عمومی به ویژه مترو و همچنین نوسازی ناوگان اتوبوسرانی و تاکسیرانی درون شهری به عنوان مهمترین عوامل مقابله با ترافیک و آلودگی هوا و توسعه فضای سبز شهری به ویژه در مناطق کم برخوردار با توجه به قدیمی بودن محلات اصلاح نژاد و سینما سعدی این محلات دچار فقدان فضای سبز عمومی نظیر بوستان‌های محله‌ای و مراکز فرهنگی نظیر فرهنگسراها و نگارخانه‌هاست که در درازمدت، باید فضاهایی هرچند کوچک را به چنین کاربری‌هایی تخصیص داد. از سوی دیگر مشارکت ساکنین در ساختار محلات و استفاده ویژه از فرهنگسراها و سرای محلات در موضوعات فرهنگی به ویژه آموزش حقوق شهروندی و رخدادها و رویدادهای فرهنگی و ایجاد حس مفید بودن ساکنین در پیش‌برد اهداف و ساختار محلات می‌توان غرور مدنی در ساکنین محلات را بالا برد و در نهایت با ایجاد صمیمیت و قرابت فرهنگی و سنتی بین طبقات مختلف با بالابردن تعاملات اجتماعی و روابط همسایگی و در دراز مدت می‌توان سبب بالا بردن میل به ماندن در محلات شد.

پی نوشت ها

¹Anthony Mazlo

²Viliam Marlin

³CharlesLandry

⁴Kozaryn Okulicz

منابع

Abbaszadeh, G and Hosseinpour, A, (2012), Residential Cities; Benefits of Urban Environmental Planning, First Edition, Mashhad, Talman Printing. [in Persian]

Adam O, (2012). "Income and Well-being across European Provinces," Social Indicators Research: An International and Interdisciplinary Journal for Quality-of-Life Measurement, Springer, vol. 106(2), pp. 371-392

Adibi, F, Azimi, A, (2012), Explaining Security in Urban Areas Based on Physical and Design Parameters (Babolsar City Case), Geographical Quarterly of Environmental Preparation, No. 15, pp.81- 106.[in Persian]

Radcliffe. Jonathan, Ding. Yulong, Li. Yongliang, Barbour. Edward, 2016 , A review of pumped hydro energy storage development in significant international electricity markets , Renewable and Sustainable Energy Reviews, 61 ,pp. 421-432

Roberts, Brent W. Walton, Kate E, 2006, Personality traits change in adulthood: Reply to Costa and McCrae (2016), Psychological Bulletin Copyright , Vol. 132, No. 1.pp. 29 –32

Sacco, Roberto,2007, Clinical, Morphological, and Biochemical Correlates of Head Circumference in Autism, Biological Psychiatry 62(9)pp.1038-1047

Shahyvandi, A and Ghaleh Nouei, M and Alipour Esfahani, M, (2015), An Investigation of Physical Properties and their Impact on the Vitality and Livelihoods of Old Urban Neighborhoods Case Study of Isfahan Sonbolestan Neighborhood, Iranian Journal of Restoration and Architecture, Fifth Year, No. 9.pp.34-54[in Persian]

Shamaei, A and Pour Ahmad, A, (2005), Urban Renovation and Renovation, First Edition, Tehran, Tehran University Press. [in Persian]

Tawahi, M and Baba Nasab, R and Mousavi, Ch, 2009, An Analysis on Measuring Factors Affecting Citizens' Participation in Urban Management Case Study: Region 4 of Tabriz, Urban and Regional Studies and Research, Volume 1, No 2. pp.67-86

Timmer, V., & Seymoar, N.K. (2005). Vancouver Working Group Discussion Paper, Vancouver.

Landry, Charles,2017, THE ART OF REGENERATION Urban Renewal through Cultural

Landry, Charles, 2018, The Intercultural City, London, Comedia, The Round, Bournes Green

Larice, M. (2005) Great Neighborhoods: The Livability and morphology of High density neighborhoods in Urban North America, Doctor of Philosophy in City and Regional Planning, UNIVERSITY OF CALIFORNIA, BERKELEY, Professor Michael South worth Lullaby jasmine & Hashim, Ahmad

Lynch, K, (1997), Good City Theory, Translated by Hossein Bahraimi, Tehran, Tehran University Press

Moeini, S M, (2011), Pedestrian Cities, Tehran, Azarakhsh. [in Persian]

Norris , Tyler . Pittman , Mary , 2000, The Healthy Communities Movement and the Coalition for Healthier Cities and Communities, Public 115(2-3).pp.118-24

Okulicz-Kozaryn , Adam , 2012 , Religiosity and life satisfaction across nations , Mental Health, Religion & Culture 13 (2),pp. 155-169

Pakzad, J, (2009), Trends in Urban Planning, Third Edition, Tehran, Shahidi Publications. [in Persian]

Perogordo Madrid, Daniel (2007) *The Silesia Mega polis*, European Spatial Planning.